

COL·LECCIÓ DE GUIES PRÀCTIQUES / SINERGIA 9

Interculturalitat en les polítiques locals de joventut

SineRGiA

La primera llei de Newton diu que qualsevol objecte en repòs, abandonat a la seva sort, romandrà en repòs, i que qualsevol objecte en moviment, abandonat a la seva sort, es mourà a la mateixa velocitat i en línia recta indefinidament. Aquesta és la **Llei de la Inèrcia**, aplicable també a les polítiques de joventut.

La segona llei de Newton diu que l'acceleració de qualsevol objecte és igual a la força aplicada dividida per la seva massa. En polítiques de joventut la gran massa és la tradició de la festa major, el parc de Nadal i els cursos de balls de saló. Amb una massa tan gran, caldrà **un gran esforç per sortir de la inèrcia**.

La tercera llei de Newton diu que si un cos exerceix una força sobre un altre, aquest exercirà sobre el primer una força igual però en sentit contrari. En polítiques de joventut, aquesta força en sentit contrari es diu **resistència al canvi**. Ens costarà canviar la tradició, les estructures administratives i sobretot els esquemes mentals.

Contra la inèrcia cal sinergia. Cal sumar els esforços de tots per tal de superar unes polítiques de joventut sovint tan allunyades de la realitat juvenil.

Sinergia, la col·lecció de guies pràctiques que aporta la Secretaria General de Joventut per impulsar el Pla Nacional de Joventut de Catalunya.

Títols de la col·lecció

1. **Com fer un Pla Integral de Joventut**
2. **Guia per a la creació de Fòrums Joves**
3. **L'anàlisi de la realitat juvenil**
4. **Avaluació de Plans Locals de Joventut**
5. **Immigració i lleure: orientacions per a l'acció**
6. **La participació jove**
7. **Debats i lectures sobre polítiques de joventut**
8. **Joves i habitatge**
9. **Interculturalitat en les polítiques locals de joventut**

Interculturalitat en les polítiques locals de joventut

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut

COL·LECCIÓ DE GUIES PRÀCTIQUES

*Sine*RGIA 9

Alberich, Neus

Interculturalitat en les polítiques locals de joventut. – (Sinergia : col·lecció de guies pràctiques ; 9)

Bibliografia

I. Ndiaye Mawo, Mawa Daba, 1945- ed. II. Catalunya. Secretaria de Joventut III. Títol IV. Col·lecció: Sinergia (Catalunya. Secretaria de Joventut) ; 9

1. Multiculturalisme – Catalunya 2. Catalunya – Política de la joventut 353-053.7(467.1)

Títol: Interculturalitat en les polítiques locals de joventut

Autors: Neus Alberich i Mawa N'Diaye

Agraïments: Silvia Cabeza, Arianna Mazzeo, Josep Antoni Navarro, Víctor Saló, Roger Soler, Míriam Tintoré, Laia Vila, Clara Viñuales, Marta Vilardell, Aina Zabala, CAP Sants, Poliesportiu Municipal l'Espanya Industrial i Centre d'Informació i Assessorament per a Joves de Ciutat Vella

Sinergia. Col·lecció de guies pràctiques

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut

1a edició: març de 2010

Tiratge: 2.500 exemplars

Impressió: Cevagraf

Disseny: Unitat d'autoedició i disseny. Secretaria de Joventut

Maquetació: Eloi Andiñach

Fotografies: Sandra González i Albert Mollón

D.L.:

Índex

0. Presentació	7
1. Introducció.....	9
Primera part. L'estat de la qüestió	
2. Conceptes clau en les polítiques d'immigració i interculturalitat.	
Debats i interpretacions	13
2.1. Els conceptes que guien la política	13
2.2. Què volem dir quan diem integració?	14
2.3. Què volem dir quan diem inclusió?	15
2.4. Què volem dir quan diem interculturalitat?	17
2.5. Què volem dir quan diem acomodació?	20
2.6. Persones destinatàries de les polítiques d'interculturalitat.....	22
3. Legislació.....	27
3.1. Marc competencial	29
3.1.1. Competència estatal.....	29
3.1.2. Competències autonòmiques.....	29
3.1.3. competències de les administracions locals.....	31
3.2. Condicions jurídiques de la persona.....	31
3.2.1. Què és la nacionalitat?	32
3.2.2. Qui té i qui pot tenir la nacionalitat espanyola?	33

3.2.3. Qui és estranger?.....	33
3.2.4. Règims d'estrangeria.....	34
3.3. Llibertats públiques i drets fonamentals de les persones estrangeres.....	37
3.3.1. Drets i llibertats de les persones estrangeres amb independència de la situació d'estada o de la residència legal	38
3.3.2. Drets i llibertats de les persones condicionats a l'estada o a la residència legal.....	40
3.3.3. Drets i llibertats per a ciutadans i ciutadanes de la UE, l'EEE i la Confederació Suïssa	41
3.3.4. Drets i llibertats exclusius per a les persones nacionals	42
3.4. Marc de les polítiques de ciutadania i integració	42
3.4.1. A la Unió Europea	42
3.4.2. A l'Estat	43
3.4.3. A Catalunya	44

Segona part. La interculturalitat en les polítiques de joventut

4. L'anàlisi de la realitat juvenil diversa: un instrument per al diagnòstic i la intervenció social	49
4.1. Anàlisi de la realitat juvenil diversa.....	49
4.1.1. Què és? Per què és necessària?	49
4.1.2. Com?	50
4.2. La diagnosi de la realitat com a instrument per a la intervenció	64

5. Polítiques d'acollida	67
5.1. El marc institucional	67
5.2. Què són i quina finalitat tenen?	67
5.3. Tipus d'acollida.....	69
5.4. El padró municipal com a eina.....	71
5.5. Les accions d'acollida i el paper de les polítiques de joventut	72
6. Polítiques de joventut en clau d'inclusió de la diversitat.....	81
6.1. Què són les polítiques de joventut en clau d'inclusió de la diversitat?.....	82
6.2. Tipus d'enfocament	82
6.2.1. Polítiques centrades en la persona com a ciutadà o ciutadana	82
6.2.2. Polítiques comunitàries amb tots els agents implicats	85
6.3. Orientacions per impulsar accions des de diferents àmbits de les polítiques de joventut	87
6.3.1. Educació	87
6.3.2. Treball.....	89
6.3.3. Salut.....	91
6.3.4. Habitatge	92
6.3.5. Participació.....	94
6.3.6. Cultura.....	97
6.3.7. Equipaments juvenils	99
6.3.8. Atenció directa i assessorament	100
6.4. Altres recomanacions genèriques.....	101

Tercera part. Les competències interculturals

7. Sobre les competències interculturals i la formació dels diferents agents que treballen en polítiques de joventut.....	105
7.1. Què són les competències interculturals i quines són?.....	105
7.2. Com desenvolupar les competències interculturals entre els professionals.....	112
8. Bibliografia.....	121
9. Recursos web	127

0. Presentació

*L'únic món veritablement humà és aquell que
cada persona elegiria per a ella mateixa
sense saber abans quina posició hi ocuparia una vegada creat.*

Kant, s. XVIII

El creixent percentatge de persones d'origen immigrant en el perfil demogràfic de Catalunya i el context actual de la globalització, que multiplica les relacions i la comunicació entre persones de diferents orígens i cultures a través de les noves tecnologies i el creixement dels desplaçaments internacionals, entre altres, posen de relleu l'existència d'una gran diversitat cultural a la societat.

Estem en un moment en què és molt necessari afrontar la gestió d'aquesta diversitat des de les polítiques públiques i fomentar les relacions interculturals entre persones i comunitats. En els països receptors d'immigració, la qüestió de com es realitza la integració dels col·lectius immigrants i la dels fills i de les filles d'aquestes famílies és un dels grans reptes i un debat, en part, inacabat.

Però la diversitat no és un fet nou a la nostra societat. Abans de l'arribada d'un creixent nombre de persones d'altres països, ja podíem trobar diferències de formes i expressions culturals, depenent dels territoris, dels orígens familiars de les persones o de la presència d'una minoria cultural històrica com és el poble gitano. Tampoc les diferències culturals no són l'únic factor de diversitat. A tota societat complexa existeix una gran diversitat

interna de població, que respon a diferències que depenen de l'edat, el territori on viuen, el sexe, el nivell educatiu, la professió, la ideologia, les creences i la personalitat, entre altres.

Les polítiques de joventut han d'assumir el repte de respondre a aquesta diversitat, incorporant la perspectiva intercultural en el disseny, la planificació, l'execució i l'avaluació de les polítiques juvenils, així com la gestió de la diversitat en els seus recursos, serveis i programes.

Des de Secretaria de Joventut posem a les vostres mans una guia pràctica per a professionals de les polítiques locals de joventut que respon a una manera d'entendre i treballar la interculturalitat. No pretén proporcionar solucions màgiques, que no n'hi ha, a problemes i processos molt complexos, sinó que intenta establir unes mínimes bases conceptuals, presenta el marc legislatiu, apunta línies de treball i planteja algunes orientacions per a la intervenció des de les polítiques locals de joventut. Alhora que s'ofereixen eines, també pretén engrescar els responsables d'elaborar les polítiques locals de joventut a plantejar-se la qüestió de la diversitat de la joventut i a integrar la perspectiva intercultural de manera transversal.

1. Introducció

Des de 1998, la població catalana ha crescut més d'un milió de persones, i més del 80% d'aquest creixement ve de l'aportació de la immigració estrangera, segons dades de l'Idescat.

Si s'analitzen aquestes dades per edats, es pot veure que molta d'aquesta població estrangera és jove i que cada cop tenen un pes relatiu més important entre el conjunt de la població jove catalana. Actualment, 2 de cada 10 joves catalans són estrangers. Però si als joves que tenen nacionalitat estrangera hi sumem aquells que han nascut a l'estranger però han estat naturalitzats i les persones joves que han nascut a Catalunya però tenen progenitors nascuts en un altre país, la proporció és molt més alta. A més, molts dels actuals infants fills i filles de les famílies d'origen immigrant instal·lades a Catalunya esdevindran joves en els propers anys. Per tant, la composició de la joventut catalana ha canviat i està canviant i ja hem de considerar que la joventut catalana és diversa, tant culturalment com en molts altres sentits (diferències d'edat, sexe, classe social, nivell d'estudis...).

Una gran part de la població jove d'origen immigrant té l'edat en la qual es realitzen les principals transicions a la vida adulta (formació, treball, habitatge, participació...). Hem de ser conscients que, depenent de com es realitzin aquestes transicions, estarem generant una societat més inclusiva i cohesionada, o no.

Les polítiques públiques de joventut tenen la responsabilitat de generar processos d'integració i inclusió

Les polítiques de joventut han d'incidir en aquests processos de transició i han de facilitar que totes les persones joves puguin assolir el seu projecte de vida, en un període clau en el cicle vital de les persones, posant una especial cura a atendre la diversitat de formes i models de vida existents actualment entre la població jove.

S'ha de fer un esforç per garantir que totes les persones joves, independentment de l'origen que tinguin, puguin accedir a l'exercici de la plena ciutadania i a tenir l'oportunitat de la mobilitat social, tot evitant la reproducció de les desigualtats.

Les polítiques públiques de joventut tenen la responsabilitat de generar processos d'integració i inclusió de totes les persones joves a la societat i de treballar per construir una societat més cohesionada. Totes les administracions s'hi han d'implicar, però són les administracions locals, per la seva proximitat a la població, que tenen i han de tenir un paper protagonista en la gestió d'aquesta diversitat.

**Primera part:
L'estat de la qüestió**

2. Conceptes clau en les polítiques d'immigració i interculturalitat. Debats i interpretacions

2.1 Els conceptes que guien la política

El debat sobre les polítiques d'immigració i d'interculturalitat acostuma a estar acompanyat d'un esforç de precisió conceptual i d'aclariment del discurs. El sentit dels conceptes evoluciona o s'adapta segon els àmbits i té unes accepcions diferents depenent de les llengües o dels llenguatges del moment. S'hi posa tant d'èmfasi perquè els conceptes que utilitzem són la plasmació de la visió a través de la qual pensem el món i, alhora, aquests mateixos conceptes construeixen la realitat.

Integració, inclusió, interculturalitat i acomodació són conceptes que han sorgit al llarg del temps i que esdevenen clau a l'hora d'entendre el contingut de les polítiques de joventut a què fem referència en aquesta publicació i que definirem a continuació.

També hem cregut important clarificar alguns conceptes que fan referència a una part dels destinataris d'aquestes polítiques: les persones joves estrangeres, immigrades, nouvingudes o membres d'una minoria ètnica.

La integració
modifica tant
l'element a
integrar com
el conjunt que
integra

2.2. Què volem dir quan diem integració?

La idea d'integració va aparèixer històricament com a reacció a les pràctiques de segregació que consistien a excloure algunes poblacions o individus (persones amb discapacitats, població indígena, joves, dones...) d'àmbits importants de la vida social i a qui, per tant, s'expulsava de l'exercici de la plena ciutadania.

Etimològicament, integrar prové del llatí *integrare* que vol dir “construir una totalitat” o “formar un tot”. Per tant, una societat per ser integradora necessita tots els elements del grup. És a dir, el procés d'integrar un individu a un col·lectiu no es pot limitar a la seva inserció en un conjunt ja existent. Perquè el grup sigui complet i tothom en formi part de manera plena cal una **interdependència**, una **interacció** i un **ajust recíproc** dels seus membres. Així, segons aquesta accepció, cal remarcar que “la integració modifica tant l'element a integrar com el conjunt que integra” (Solère–Queval, 2003).

Es poden trobar algunes definicions d'integració que l'equiparen a inserció, terme que té una definició més limitada: la introducció d'un individu o un nou grup a una col·lectivitat. Segons aquesta definició, la col·lectivitat ja està formada i l'individu ha d'adaptar-se, per tant, no es fa cap referència a la interacció ni a l'ajustament de la societat a les necessitats de la persona.

Així, la crítica del concepte integració se centra en aquella accepció que l'equipara a inserció. Creiem, però, que si prenem el concepte d'integració en el sentit d'interacció i ajustament mutu pot ser un terme útil, sempre que es clarifiqui i que no s'utilitzi d'una manera ambigua.

2.3. Què volem dir quan diem inclusió?

L'origen del concepte d'inclusió, nascut a les ciències naturals, ens remet a la presència d'un conjunt en un conjunt més gran, sense interacció ni interdependència entre els elements del grup. Però en la seva aplicació a l'àmbit social, se li ha donat un sentit més ampli.

A Europa, existeix un debat obert sobre el concepte i l'**enfocament** que se li ha de donar. Aquest debat es pot resumir en dues tendències:

- La inclusió social és entesa com l'**accés** en les mateixes condicions i oportunitats a recursos, serveis, espais públics...

L'orientació de la inclusió més desenvolupada pels estats de l'Europa mediterrània, és el de desenvolupar la protecció social, ja sigui connectada amb l'estratègia del mercat o amb les regulacions de l'estat del benestar.

Les polítiques inclusives volen incidir en la transformació de la col·lectivitat, a partir de la interacció de la gent en el seu entorn

La concepció de la inclusió es basa en l'existència d'un element independent no integrat en el grup. Aquest element és al grup sense formar-ne part. Es va formular bàsicament per a persones excloses perquè patien una discapacitat o perquè estaven en situacions de pobresa.

La inclusió, des d'aquest enfocament, persegueix la reinserció de les persones excloses del sistema (educació, mercat...) mitjançant subsidis i adaptacions tècniques o legals. Les mesures de protecció social buscarien equilibrar les desigualtats existents a la societat (l'accés al treball, l'educació, els serveis de salut, etc.).

- La inclusió social és un model que, a més de garantir oportunitats, reforça **nous valors** com ara la **participació ciutadana** a la societat i la **veu central de la comunitat**.

En aquest enfocament, la veu protagonista és la comunitat i les persones, considerades com a ciutadans i ciutadanes.

Les accions de les polítiques inclusives que responen a aquest enfocament no aspiren tant a l'adaptació de les persones a la societat sinó que volen incidir en la transformació de la col·lectivitat, a partir de la interacció de la gent en el seu entorn. Es reforcen nous valors que han de fonamentar la cohesió social, com ara els principis d'equitat, igualtat d'accés i d'oportunitats, acció social, participació i ciutadania activa.

La participació de la gent amb menys oportunitats, en aquest cas, no és la finalitat principal sinó que és el baròmetre de la salut de la nostra democràcia, el valor ètic intrínsec de reconèixer la riquesa de la diversitat.

La nostra societat és multicultural però el mer multiculturalisme no és l'objectiu de les polítiques públiques a Catalunya

A partir de la dicotomia inclusió protecció/ inclusió transformació, la majoria d'estats de la UE, malgrat que en l'àmbit de la discussió accepta i aposta per la segona, a la pràctica encara ha d'implementar accions en clau proteccionista.

2.4. Què volem dir quan diem interculturalitat?

El model multicultural defensa que les cultures i les persones portadores de cultura poden conviure una al costat de l'altra sense que sigui necessari crear espais de diàleg, de trobada ni d'interacció. Que la nostra societat és multicultural és un fet, ja que hi conviuen persones i grups culturals diversos. Però el mer **multiculturalisme** no és l'objectiu de les polítiques públiques a Catalunya ni, evidentment, de les polítiques.

Hi ha altres models sociopolítics que promouen l'**assimilacionisme**, és a dir, que les minories siguin absorbides per la majoria, fent desaparèixer les diferències, per tal d'assolir una societat culturalment homogènia, sobretot en l'àmbit públic. Aquest model concep les diferències culturals com immutables i hermètiques en elles mateixes i no és capaç de concebre-les com a complementàries ni plantejar-se que existeixen semblances i diferències entre les cultures, que es poden incorporar de manera positiva.

En canvi, el terme **interculturalitat**, a partir del prefix “inter”, introdueix el concepte de **reciprocitat** en les complexes relacions entre cultures. En un model de societat intercultural, els diferents grups i persones de diversos orígens socials i culturals no només han de compartir un espai, sinó que han d'establir **relacions mútues i dialogants** amb institucions, **drets i deures compartits**.

Nosaltres partim d'un model intercultural que es basa en:

- Un model d'**intercanvi en les relacions** entre persones portadores de cultures. En el cas de Catalunya, seria la interacció entre la cultura majoritària i les minoritàries, però des del respecte a la cultura de l'altre i la consideració de les diferències.
- Una **interrelació**, una relació dinàmica entre les persones i entitats culturals que s'influeixen de manera recíproca i es constitueixen en motor d'integració, entesa en el sentit de reajustament mutu.
- Un **procés de construcció conjunta**.

Per tant, la interculturalitat engloba tots els processos psicològics, relacionals, institucionals i socials generats per la interacció de cultures en un intercanvi recíproc, però sense perdre una certa idea de continuïtat i persistència d'elements inicials i identitaris d'origen.

**La noció
d'interculturalitat
introdueix una
perspectiva
dinàmica de
les cultures**

La noció d'interculturalitat introdueix una **perspectiva dinàmica de les cultures**, sense la qual podríem tenir el risc de caure en essencialismes, etnicismes i culturalismes. Així, una cultura no es forja en bloc, de cop i per sempre, sinó que constitueix un conjunt dinàmic al llarg del temps i de l'espai. La noció de cultura no existeix com un model cultural "pur" sinó que és el resultat històric de diferents factors i processos, tradicions, llenguatges i universos simbòlics, trobades i interaccions.

A més, **les cultures no són internament homogènies**, estàtiques o inalterables. Per tant, si la cultura és dinàmica, en el procés intercultural es poden modificar aspectes de les cultures que interaccionen.

**El concepte
acomodació és
el producte de
la interacció
entre les persones
d'origen immigrant
i la societat
de rebuda**

2.5. Què volem dir quan diem acomodació?

L'origen i extensió de la utilització del mot acomodació es troba en la utilització d'aquest concepte com un dels eixos principals del Pla de ciutadania i immigració 2005-2008. El concepte acomodació és el producte de la interacció entre les persones d'origen immigrant i la societat de rebuda. El model pretén que totes les parts acceptin variar alguns aspectes de les seves pràctiques culturals inicials, prèvies a la interacció.

Una política d'acomodació d'èxit vol aconseguir el tractament normalitzat de la persona immigrant des d'una visió de ciutadana.

L'acomodació consisteix també en el fet d'**adaptar els espais públics a la diversitat**, fer possible que en els equipaments i els serveis es puguin incorporar progressivament les llengües, les religions i els costums dels nous ciutadans, al mateix temps que aquestes persones s'adapten a la llengua i a la cultura de la societat receptora.

Les persones estrangeres que decideixen viure al territori receptor han de sentir que formen part d'aquesta societat que les integra i que lluita perquè la igualtat sigui possible. És en aquest sentit que nosaltres apostem també per aquesta perspectiva.

Idees clau:

Que una societat sigui inclusiva, integradora i intercultural significa que hi ha una interacció entre els seus membres i que, en aquest contacte permanent, les persones i els grups humans s'acomoden, aprenen, s'adapten i es transformen mútuament.

Així, els aspectes que creiem més rellevants dels quatre conceptes són:

- Interacció i intercanvi en les relacions
- Nous valors i participació ciutadana
- Construcció conjunta de referents comuns
- Influència i ajustament mutu
- Igualtat de drets

Les polítiques
d'interculturalitat
estan dirigides
a tota la població

2.6. Persones destinatàries de les polítiques d'interculturalitat

Un cop hem aclarit alguns conceptes, cal ara també assenyalar quins són els mots que creiem més adequats per referir-nos a les persones destinatàries d'aquestes polítiques: les persones joves de diferents orígens socials i culturals.

Cal precisar, però, que les polítiques d'interculturalitat no van només destinades a la integració o a la inclusió d'alguns col·lectius, sinó que estan dirigides a tota la població, encara que sovint incideixen més en uns col·lectius o en uns grups determinats.

Algunes paraules, si no les utilitzem amb propietat, poden arribar a ser dards que, remarcant les diferències, són utilitzats com marcadors d'exclusió. Per això, proposem ser curosos en l'ús dels conceptes:

- **Persones joves immigrants** són aquelles que s'han desplaçat des d'una àrea pròpia d'origen i s'han establert en un altra, perquè han emprès un procés migratori propi o perquè han acompanyat la família. Per tant, una persona jove es pot considerar immigrada perquè ha viscut un procés migratori. Cal qüestionar-nos si hem de considerar aquella persona jove "immigrant" tota la vida o si en considerar-la "immigrant de per vida" estem ajudant a perpetuar la seva situació d'alteritat i la negació de formar plenament part de la nostra societat.

**No es tracta
d'evitar la paraula
“immigrant”, sinó
de fer-la servir de
manera curosa**

Encara amb menys motiu podem anomenar immigrants aquelles persones joves que no han nascut en un altre país o ho han fet però van arribar al nostre quan eren molt petits i no han viscut un procés migratori propi, encara que han crescut en entorns familiars on part de la família ha viscut l'experiència de la migració. Per tant, refusem termes com “immigrants de segona generació”, que posen l'èmfasi més en la immigració dels pares i de les mares que en el fet que els joves i les joves han crescut en aquest país.

Per això, cal replantejar-se el fet d'anomenar “immigrant” tota persona nascuda en un altre país, fills i filles de pares migrats o joves que tenen uns trets físics diferents als de la majoria de “catalans i catalanes”. Ens hem d'acostumar a veure que la nostra societat ja està composta per persones amb trets fenotípics diferents, que parlen diferents llengües, practiquen diferents religions i, malgrat aquestes diferències, els hauríem de considerar catalans i catalanes. No es tracta d'evitar la paraula “immigrant”, sinó de fer-la servir de manera curosa.

La mateixa prevenció s'hauria de tenir amb altres termes que s'utilitzen per anomenar les minories immigrades, o no, que viuen al nostre país. Aquests mots poden ajudar a precisar una situació determinada, però si no s'utilitzen correctament confonen més que aclareixen.

- **Joves nouvinguts o nouvingudes** són aquelles persones joves (immigrades i reagrupades) que acaben d'arribar fa poc al nostre país o al nostre municipi i que, per tant, poden tenir un desconeixement de la llengua i del nou entorn, fruit de la seva recent arribada. Però no podem considerar nouvinguda una persona durant tota la vida.

Com veurem més endavant, les polítiques d'acollida són aquelles que tenen com a persones destinatàries les persones nouvingudes.

- **Joves estrangeres o estrangers** són aquelles persones joves que tenen una nacionalitat estrangera. Per tant, és un concepte que ens està parlant només de la dimensió jurídica de la persona. No totes les persones immigrades són estrangeres (hi ha qui ha accedit a la nacionalització) ni totes les persones nascudes a Catalunya tenen nacionalitat espanyola, ja que poden no ser-ho si els seus pares tenen nacionalitat estrangera.

Joves que pertanyen a una **minoria ètnica** són aquelles persones que formen part d'un grup minoritari que es distingeix de la societat de la qual forma part pel seu repertori cultural específic. És el cas del poble gitano a Catalunya o el poble sami a la península escandinava.

Decalatge entre el discurs i les actuacions

No voldríem acabar aquesta clarificació de conceptes sense cridar l'atenció del fet que, malgrat que molt sovint a nivell teòric hi ha tota una sèrie de conceptes que es tenen força assumits en el discurs tècnic i polític (ciutadania, interculturalitat, igualtat de drets i deures, treball transversal i interdisciplinari), a la pràctica hi continua havent dificultats per aplicar-los (per inèrcies de treball, per límits legals, pels límits competencials de les diferents administracions, per voluntat política, per capacitat tècnica...)

S'ha de procurar que la pulcritud en la utilització d'uns determinats conceptes vagi més enllà del llenguatge "políticament correcte" o del "llenguatge tecnicopolític" en voga en el moment i respongui de manera coherent a allò que volem dir i sobretot a les polítiques que impulsem.

3. Legislació

Per desenvolupar les polítiques que fan referència a la integració, la inclusió o l'acomodació de les persones joves immigrades, és necessari aproximar-se a la legislació que les emmarca.

Aquest marc legislatiu i normatiu defineix diferents aspectes: les competències en immigració de les diferents administracions; la normativa d'entrada i d'estada regular a l'Estat, i els drets de les persones estrangeres immigrades, entre d'altres.

En aquest capítol, volem exposar algunes de les bases jurídiques fonamentals que —malgrat que en aquesta publicació no s'hi podrà aprofundir— els professionals que han de gestionar la diversitat cal que coneguin.

Però, abans d'entrar en matèria, cal fer algunes advertències:

- Les lleis, les **normatives**, les **competències de les administracions**, i les seves aplicacions no són immutables, sinó que estan subjectes a canvis i reformes permanents, fet que ens ha d'obligar als i a les professionals que ens dediquem a aquests temes a un reciclatge permanent.
- Com a professionals que treballem la gestió de la diversitat, hem d'estar al dia dels principals aspectes legislatius. El grau d'expertesa necessària depèn de les funcions i tasques que desenvolupem. Així, pot haver-hi professionals que necessitin conèixer les competències de cada administració i quins són els diferents plans estatals i autonòmics

Els professionals de joventut han de poder donar una primera orientació, però han de derivar sempre als serveis més especialitzats

per tal de planificar les polítiques. D'altres, que intervenen més directament amb joves, poden necessitar més conèixer les lleis i normatives que afecten les persones joves immigrades, quins són els tràmits bàsics que han de realitzar i quins recursos existeixen per a informar-se, assessorar-se i tramitar les diferents documentacions.

- Els professionals que treballen en l'àmbit de la immigració i la joventut, per necessitats de les seves funcions, poden arribar a ser persones força expertes en les lleis i normatives relacionades, però no hem d'oblidar que existeixen **professionals i recursos específics** que assessoren legalment les persones immigrades. Les demandes d'informació i assessorament sobre qüestions legals i tràmits a realitzar són múltiples entre les persones immigrades i una de les seves principals fonts de preocupació (autoritzacions de residència, autoritzacions de treball, demandes de reagrupament familiar, regularització per arrelament, convalidació d'estudis i titulacions...). Per poder-los donar una resposta concreta cal tenir en compte les casuístiques particulars de cada persona (país d'origen, anys de residència al país, edat, relació de parentiu amb altres persones migrades, situació legal anterior, situació laboral...). Per tant, en molts casos, és imprescindible l'assessorament d'una persona experta (advocat especialista en matèria d'estrangeria...) i més quan la persona s'hi juga la seva autorització d'estada i treball o la de la seva família. Els professionals de joventut han de poder donar una primera orientació, però han de derivar sempre als serveis més especialitzats.

3.1. Marc competencial

3.1.1. Competència estatal

Segons l'article 149.1.2 de la Constitució espanyola (CE, des d'ara), les matèries que fan referència a “**nacionalitat, immigració, emigració, estrangeria i dret d'asil**” són una **competència exclusiva de l'Estat**.

Durant molts anys es va considerar que, per la connexió amb les qüestions de sobirania i les relacions internacionals, totes les competències en matèria d'immigració corresponien exclusivament a les institucions centrals de l'Estat. Però en els darrers anys, amb el creixement del fenomen migratori, s'han atorgat, per delegació o per normatives, algunes competències en matèria d'immigració a les comunitats autònomes i als municipis.

3.1.2. Competències autonòmiques

Les competències principals de la Generalitat de Catalunya pel que fa al fet migratori deriven de les **competències sectorials** que li reconeix l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC) en els àmbits d'ensenyament, cultura, sanitat, assistència social, habitatge i execució de la legislació estatal de treball, entre altres.

La Generalitat disposa també de competències en àmbits específics que li permeten la intervenció en polítiques que fan referència a la immigració.

- Competència exclusiva en matèria de **primera acollida** de les persones immigrades i desplegament de la política d'integració social i econòmica.
- Competència executiva en matèria d'**autorització de treball** a persones estrangeres extracomunitàries, la relació laboral de les quals es desenvolupa a Catalunya.
- **Participació** preceptiva prèvia en la **determinació del contingent anual** i en altres decisions de l'Estat que afecten amb especial transcendència Catalunya.

Les administracions locals són les més implicades en la gestió del fet migratori

3.1.3. Competències de les administracions locals

Les administracions locals tenen competències reduïdes, malgrat que són les administracions més implicades en la gestió del fet migratori, ja que l'àmbit municipal és el més proper a la vida de les persones i ha de resoldre'ls les necessitats més bàsiques.

Les competències que es reconeixen a les corporacions locals són:

- Promoció de l'**habitatge**, gestió primària de la **salut**, gestió de **centres municipals educatius** (escola bressol o escoles d'adults) o accés en igualtat de condicions als serveis socials.
- Gestió del **padró municipal**, que s'ha erigit com una important via d'accés a determinats serveis i que, alhora, és una eina de planificació d'aquests serveis.
- Elaboració de certificats d'adequació de l'allotjament per a persones candidates a reagrupar i informes d'arrelament.

3.2. Condicions jurídiques de la persona

Abans d'aprofundir en els drets i deures de les persones estrangeres, cal saber primer a qui es considera jurídicament persona nacional espanyola i a qui persona estrangera al nostre país.

3.2.1. Què és la nacionalitat?

La nacionalitat, en el dret civil, és la consideració jurídica que s'atribueix als súbdits d'un estat, pel vincle o per la relació que uneix una persona a un determinat estat.

En l'article 15 de la Declaració Universal dels Drets Humans s'estableix el dret de totes les persones a tenir una nacionalitat, a no ser privat arbitràriament d'una nacionalitat determinada i a tenir el dret a canviar-la.

3.2.2. Qui té i qui pot obtenir la nacionalitat espanyola?

Nacionalitat per origen (per naixement):

- Les persones nascudes de pare o mare amb nacionalitat espanyola i les persones menors adoptades.

Nacionalitat sobrevinguda per opció, per carta de naturalesa (o per circumstàncies excepcionals) o per residència (la més habitual):

- Per residència. Una persona pot adquirir la nacionalitat després d'una residència durant deu anys a Espanya de manera legal i continuada. Encara que hi ha casos en què el període de residència exigít es redueix (dos anys: per a nacionals de països iberoamericans, Andorra, Filipines, Guinea Equatorial, Portugal o per a persones d'origen sefardita i cinc anys per a les persones que hagin aconseguit la condició de refugiades i altres casuístiques).

3.2.3. Qui és estranger?

Aquella persona que té una nacionalitat d'un altre país diferent al país on viu.

3.2.4. Règims d'estrangeria

Existeixen dos règims per a estrangers, segons la procedència nacional. Segons quin sigui el règim que s'hagi d'aplicar a una persona estrangera, aquest determinarà quins requisits ha de complir per entrar al país, per residir-hi de manera permanent, per treballar-hi i quins drets té.

- **Règim comunitari** (RD 240/2007, de 16 de febrer) per a ciutadans i ciutadanes membres de països de la Unió Europea, de l'Espai Econòmic Europeu i de la Confederació Suïssa, per a cònjuges o per a persones descendents pròpies o del/de la cònjuge.

Si la persona pot accedir al règim comunitari té llibertat d'entrada i sortida del país, de residir-hi de manera temporal o permanent, d'estudiar-hi o de treballar-hi, tant per compte aliè com propi.

- **Règim general** a tots els ciutadans i les ciutadanes d'altres països

Requisits d'entrada

Presentar la documentació requerida: passaport i visat en cas que sigui necessari; realitzar l'entrada per un pas fronterer; justificar l'objecte i les condicions de la permanència (essent necessària en alguns casos una carta d'invitació), i acreditar mitjans econòmics suficients, entre altres.

El visat és un document que s'expedeix a les missions diplomàtiques o a les oficines consulars d'Espanya al país d'origen i que s'estén sobre el passaport. La seva funció és sol·licitar l'entrada a l'Estat espanyol i tenir el dret de romandre-hi pel temps i pels motius que va ser expedit.

Requisits per romandre al país de manera temporal o permanent

Un cop hagin passat els 90 dies determinats per romandre al país de manera temporal o permanent, cal que la persona tingui una autorització per residir-hi.

El/la resident està en una situació de **residència temporal** quan està autoritzat/ada a romandre al país per un període superior a 90 dies i inferior a 5 anys.

L'**autorització inicial** de residència té la duració d'un any i és pot renovar complint els requisits corresponents. L'autorització de **residència temporal renovada** té una vigència de dos anys. Es pot renovar dues vegades; després d'això ja es pot sol·licitar una residència permanent.

També són persones residents temporals aquelles que han estat autoritzades a romandre al territori gràcies al dret a exercir el **reagrupament familiar** tenen dret a treballar sense haver de tenir una oferta de feina ni realitzar qualsevol altre tràmit administratiu. Aquesta ha estat una de les modificacions de la darrera reforma de la llei d'estrangeria.

Les persones amb autorització de residència per reagrupament familiar tenen dret a treballar sense haver de tenir una oferta de feina ni realitzar qualsevol altre tràmit administratiu. Aquesta ha estat una de les modificacions de la darrera reforma de la llei d'estrangeria.

Es poden concedir residències temporals per circumstàncies excepcionals a persones estrangeres en alguns casos concrets; el cas més habitual i demanat és l'**arrelament**. S'hi poden acollir aquelles persones estrangeres que acreditin que han residit de manera continuada al país durant un mínim de tres anys, que tinguin una oferta de feina la duració de la qual ha de ser almenys d'un any i, o bé que tinguin vincles familiars amb altres estrangers residents o bé que presentin un informe que acrediti la seva inserció social emès per l'ajuntament on tinguin el domicili habitual.

La **residència permanent** es pot obtenir sempre que es compleixen els requisits demanats. Autoritza a residir de manera indefinida al país i a poder treballar en igualtat de condicions que els i les nacionals. Cada cinc anys, la persona estrangera resident ha de renovar la targeta d'identitat d'estranger.

Altres tipus de residència:

Residència per estudis. Les persones estrangeres (no comunitàries) que vulguin cursar estudis, fer treballs de recerca o formació no remunerats han de demanar un visat d'estudis. Si la seva estada ha de ser superior a sis mesos ha de demanar una **targeta d'estudiant estranger/a**.

Una persona amb targeta d'estudiant pot demanar una autorització per treballar sempre que sigui compatible amb els estudis, o bé amb contractes a temps parcial o bé, si és a jornada completa, durant un màxim de tres mesos que no coincideixin amb els períodes lectius.

3.3. Llibertats públiques i drets fonamentals de les persones estrangeres

L'article 13.1 de la CE reconeix a les persones estrangeres les llibertats públiques que garanteix la pròpia Constitució a les persones espanyoles «Els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques que garanteix el títol present en els termes que estableixin els tractats i la Llei». A continuació, les exclou expressament del dret de sufragi i d'accés als càrrecs d'elecció pública, amb l'excepció de les eleccions locals en què, les persones ciutadanes dels estats que de manera recíproca atorguin el sufragi a les persones espanyoles, tenen aquest dret.

Legislació estatal d'estrangeria i asil

Els drets de les persones estrangeres estan supeditats a la **Llei orgànica (LO, des d'ara) 4/2000**, de l'11 de gener sobre “drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social”, coneguda popularment com Llei d'estrangeria, i les seves reformes pos-

teriors: LO 8/2000, de 22 de desembre; LO 11/2003, de 29 de setembre; LO 14/2003, de 20 de novembre, i LO 2/2009 d'11 de desembre.

Alguns aspectes d'aquestes lleis han estat recorreguts davant del Tribunal Constitucional (d'ara endavant, TC) i aquest ha dictat sentències de no conformitat o de concreció de criteris (sentències 236/2007, de 7 de novembre, i 259/2007, de 19 de desembre) que quedaven sense especificar, i han creat així jurisprudència.

Les lleis 5/1984, de 26 de març, i 9/1994, de 19 de maig, regulen el **dret d'asil** i la **condició de refugiat**.

A continuació, exposem alguns d'aquests drets fonamentals a partir d'un resum de la Llei i de les reformes on s'incorporen les modificacions arran de les sentències que el TC ha dictat fins al moment. Tot i així, aquests drets poden estar subjectes a canvis legislatius posteriors.

3.3.1. Drets i llibertats de les persones estrangeres amb independència de la situació d'estada o de la residència legal

- **Dret a la no discriminació**, entesa com a actes que comportin una distinció, exclusió, restricció o preferència contra una persona estrangera per raons de raça, color, ascendència, origen nacional o ètnic, conviccions i pràctiques religioses, que tinguin

com a efecte destruir o limitar el reconeixement o l'exercici, en condicions d'igualtat, dels drets humans i de les llibertats fonamentals.

- **Dret i deure de conservar la documentació** que acrediti la identitat de la persona, emesa per les autoritats espanyoles o per les autoritats del país d'origen.
- **Dret i deure a l'educació obligatòria**, ensenyament bàsic i reduït, a estrangers i estrangeres menors de 18 anys, així com a l'obtenció de la titulació corresponent.
- **Dret a la Seguretat Social derivada dels riscos professionals i a la llibertat de reunió, manifestació, sindicació i vaga.**
- **Dret als serveis i a les prestacions socials bàsiques.**
- **Dret a l'assistència sanitària** per a totes les persones empadronades o, sense cap mena de condicions, en els casos de menors, d'assistència sanitària urgent i d'atenció a dones embarassades.
- **Dret i obligació de pagar els mateixos impostos que les persones nacionals.**
- **Dret a l'assistència jurídica gratuïta.**

3.3.2. Drets i llibertats de les persones estrangeres condicionats a l'estada o a la residència legal

- **Dret a la llibertat de circulació**
- **Dret a l'educació no obligatòria**
- **Dret a l'accés al sistema públic d'ajudes en matèria d'habitatge**
- **Dret a la intimitat i al reagrupament familiar** sempre que es compleixin una sèrie de requisits concrets.
- **Dret a prestar serveis laborals a l'Administració pública**
- **Dret a treballar per compte propi o aliè**, sempre que es compleixin una sèrie de requisits, els més importants dels quals són tenir una autorització prèvia per treballar, ser reagrupat o reagrupada o tenir una residència permanent que s'atorga després de cinc anys de residència temporal.
- **Dret a la Seguretat Social i als serveis socials** amb equiparació a les persones nacionals.

3.3.3. Drets i llibertats per a ciutadans i ciutadanes de la UE, l'EEE i la Confederació Suïssa

- **Dret a entrar, sortir, circular i restar lliurement al territori**
- **Dret a treballar** (per compte aliè o propi) amb les mateixes condicions que les persones nacionals (exceptuant l'accés a la funció pública)
- **Dret a computar els períodes d'assegurança** als països membres, a efectes de prestacions de la Seguretat Social
- **Dret al reagrupament familiar** (cònjuge i descendents)
- **Dret de vot en les eleccions locals**

Les polítiques de ciutadania promouen estratègies i valors d'integració, el reforçament de la ciutadania i la cohesió social

3.3.4. Drets i llibertats exclusius per a les persones nacionals

- Dret de vot i de ser elegits/elegides a totes les eleccions públiques

3.4. Marc de les polítiques de ciutadania i integració

Més enllà de les polítiques d'immigració centrades en el control dels fluxos de persones, les polítiques de ciutadania són acords, normes, pactes i plans que des d'una perspectiva global promouen estratègies i valors d'integració, així com el reforçament de la ciutadania i la cohesió social.

3.4.1. A la Unió Europea

El Pla d'acció del Programa de l'Haia (novembre de 2004) de **consolidació de la llibertat, la seguretat i la justícia** desenvolupa les polítiques europees d'immigració i asil.

L'objectiu principal és establir unes bases entre els membres de la Unió per enfrontar el fenomen de la immigració, així com per millorar la capacitat comuna de respondre-hi. Se centren més en la seguretat i el control de fronteres que en la integració de nous ciu-

tadans a la Unió, encara que garanteix uns drets fonamentals a les persones immigrants i a les demandants d'asil (salvaguardes processals mínimes i accés a la justícia).

3.4.2. A l'Estat

Actualment el **Pla estratègic de ciutadania i immigració (PECI) 2007- 2010**, és el marc de les polítiques d'integració de la població immigrada en l'àmbit estatal.

Tres principis inspiren l'acció estratègica d'aquest Pla:

- El principi d'**igualtat** i no discriminació, que implica l'equiparació de drets i obligacions de la població immigrant i autòctona.
- El principi de **ciutadania**, que implica el reconeixement de la plena participació cívica, social, econòmica, cultural i política dels ciutadans i de les ciutadanes immigrants.
- El principi d'**interculturalitat**, com a mecanisme d'interacció entre les persones de diferents orígens i cultures, en el marc de la valoració i del respecte de la diversitat cultural.

El PECI estableix dotze àrees d'actuació (acollida, educació, ocupació, habitatge, serveis socials, salut, infantesa i joventut, igualtat de tracte, dona, participació, sensibilització i codesenvolupament).

3.4.3. A Catalunya

A més dels diferents plans de ciutadania i immigració, el document que tracta d'assentar unes bases comunes per al tractament de la immigració a Catalunya és el **Pacte Nacional per a la Immigració (PNI)**.

El PNI dóna respostes a diferents necessitats a partir d'una estructura de tres eixos, cadascun dels quals es desglossa en diferents reptes.

➤ La necessitat que la immigració es gestioni.

Eix 1. Gestionar els fluxos migratoris d'acord amb el mercat de treball.

- Repte 1. Mobilitzar, en primer lloc, els recursos humans interns, amb especial atenció a la població desocupada i al reagrupament familiar.
- Repte 2. Gestionar els fluxos externs apropant legalitat i realitat.
- Repte 3. Gestionar els fluxos migratoris de manera responsable amb els països d'origen.

➤ Evitar la competència pels recursos públics.

Eix 2. Adaptar els serveis públics a una societat diversa.

- Repte 1. Crear un servei universal d'acollida.

- Repte 2. Dimensionar els serveis públics i garantir-ne l'accés a totes les persones.
- Repte 3. Reforçar la transversalitat i la coordinació entre les institucions.
- Viure en una societat diversa i no en una diversitat de societats.

Eix 3. Integrar en una cultura pública comuna.

- Repte 1. Fomentar la participació a la vida pública.
- Repte 2. Fer del català la llengua pública comuna.
- Repte 3. Conviure en la pluralitat religiosa i de creences.
- Repte 4. Assegurar la igualtat entre homes i dones i incloure la perspectiva de gènere.
- Repte 5. Reforçar les polítiques adreçades a la infància, la joventut, la gent gran i les famílies, perquè són polítiques que uneixen les persones.

**Segona part:
La interculturalitat
en les polítiques de joventut**

4. L'anàlisi de la realitat juvenil diversa: un instrument per al diagnòstic i la intervenció social

4.1. Anàlisi de la realitat juvenil diversa

4.1.1. Què és? Per què és necessària?

Els professionals de les polítiques de joventut han de conèixer quines són les característiques bàsiques, les dificultats i les necessitats de les persones joves de cada territori. Aquesta és una realitat canviant i la immigració ha estat una de les principals causes de la transformació de la composició de la joventut actual.

A més, les polítiques de joventut, en general, han fet esforços per conèixer una realitat juvenil que molt sovint és la realitat del grup majoritari i ha fet menys èmfasi a copsar i a conèixer la diversitat de la joventut dels col·lectius específics o minories.

El que aquí proposem és aprofundir en l'anàlisi i el coneixement dels diferents col·lectius de joves i grups minoritaris per esbrinar si tenen dificultats i necessitats específiques en alguns àmbits de les seves vides.

El coneixement i l'anàlisi d'una joventut cada cop més diversa culturalment (Serracant i Brunet, 2002) és necessari, com veurem més endavant, per poder planificar i intervenir

És necessari el coneixement d'una joventut cada cop més diversa culturalment per planificar i intervenir a través de les polítiques juvenils

a través de les polítiques de joventut des d'una perspectiva intercultural, per analitzar si cal dissenyar estratègies diferents per intervenir en diversos col·lectius de joves, per tal que tots acabin assolint uns mateixos objectius.

4.1.2. Com?

Proposem analitzar la realitat des de dues visions diferents, però complementàries:

- **Una perspectiva positivista** (fets i elements de la realitat que es poden observar i mesurar)
- **Una perspectiva interpretativa** (significats i pensaments de les persones sobre la realitat)

Per fer-ho, combinarem dos tipus d'aproximacions i de tècniques: les quantitatives i les qualitatives.

- **Aproximació quantitativa**, amb la qual busquem una visió quantificable i externa de la realitat, encara que no ens permeti aprofundir tant en la comprensió dels fenòmens.
- **Aproximació qualitativa**, amb la qual cercarem informació que ens ha de permetre aprofundir i comprendre la realitat.

Es concretaran amb la utilització de diferents tècniques de recerca:

➤ **Tècniques quantitatives**

Malgrat que podríem obtenir dades pròpies a partir de la realització d'enquestes, en la majoria de casos, aconseguir que aquestes dades siguin fiables amb el rigor necessari té un cost tan elevat que ho desaconsellem. Una manera ràpida i econòmica de tenir una radiografia de la població jove del nostre municipi és a partir de l'**anàlisi de les dades estadístiques** existents.

Quines fonts hi ha?

Actualment, les dades de població en l'àmbit municipal provenen principalment d'una font:

- **Padró municipal d'habitants.** El padró municipal és un registre administratiu. Cada ajuntament s'encarrega de la formació, el manteniment i la gestió del seu padró. S'actualitza de manera permanent. Per tant, podem obtenir-ne xifres oficials de població: el padró continu.

Hi ha una altra font que podria aportar més informació, però actualment és força obsoleta:

- El **cens de població** 2001, on podem trobar dades segregades per residents estrangers i el nombre de persones estrangeres amb permís de residència que hi ha, però bastant obsoletes fins que no es realitzi un nou cens.

De quines dades de la població jove estrangera i immigrant disposem?

D'aquestes fonts podem obtenir les dades següents:

- Lloc de naixement
- Població estrangera (nacionalitat)

- Migracions internacionals
- Lloc de residència

Les variables d'anàlisi que en podem obtenir són: l'origen (país i continent de procedència), el sexe, l'edat i el territori dins del municipi (nucli urbà / urbanitzacions).

A més d'aquestes dades, en el marc municipal en podem disposar d'altres:

- Alumnes estrangers a l'ESO (Departament d'Educació)
- Altres dades disponibles en alguns municipis (OTG, salut, borsa d'habitatges, matrícules a l'educació primària, etc.)

Disposem de dades sobre la minoria ètnica gitana?

Quant a les dades de la **població jove gitana** a Catalunya, cal dir que hi ha una manca de dades fiables disponibles, ja que la Constitució protegeix la identitat ètnica i cultural de les persones i aquesta informació no figura en el cens de població. Per tant, no es poden extreure de les estadístiques que l'Administració pública proporciona. Es disposen d'algunes dades elaborades per diferents investigadors, associacions, etc. La més acceptada, segons l'estudi de la població gitana a Catalunya (Sánchez Aroca, 2005), és la que us presentem a continuació:

Nombre de persones gitanes a Catalunya	% població gitana catalana respecte a la població gitana total de l'Estat
52.937	8,39%

Font: Asociación Secretariado Gitano 1999.

Però no n'hi ha prou amb una xifra global, sinó que cal conèixer la distribució d'aquest col·lectiu al territori català i, sobretot, en l'àmbit local.

Aquesta mancança de dades ens posa de manifest que —a vegades, com en el cas dels joves gitanos— és més important conèixer la situació en què viuen les persones joves gitanes a Catalunya que la quantitat. Per aproximar-nos-hi, haurem de fer servir tècniques qualitatives.

➤ Tècniques qualitatives

Tot i que podem **consultar estudis qualitius** ja realitzats, sovint és necessari generar coneixements sobre determinats aspectes per poder-hi aprofundir.

Hi ha una gran varietat de tècniques qualitatives, escollir-ne una o una altra dependrà sobretot dels objectius i dels temes a investigar. En el quadre següent us adjuntem, de manera simplificada, algunes de les tècniques principals, una breu descripció de cadascuna i us expliquem per a què es fa servir.

Tècnica	Breu descripció	Per a què serveix?
Grups de discussió	Reunió de persones disposades a interactuar mitjançant discursos propis.	Externalitzar i posar en comú actituds, idees, motivacions, percepcions, opinions, valors i conductes.
Grups focals	És un tipus de grup de discussió en què es provoca un diàleg o una discussió sobre uns temes que el moderador va definint.	Aprofundir en els temes proposats per identificar causes, formular propostes d'actuacions de problemes o necessitats ja definit, avaluar polítiques o serveis...
Entrevistes en profunditat	Una conversa entre dues persones (entrevistador/a i entrevistat/ada) que dialoguen d'acord a certs esquemes o pautes sobre un problema o qüestió determinada.	Conèixer i aprofundir un problema determinat a partir de la construcció d'un discurs.
Sociogrames	Gràfic o mapa social on es projecten les diferents relacions i nodes que hi ha entre els membres.	Identificar l'organització, l'estructura social i les relacions d'una comunitat.
Observació participant	La persona que fa la recerca participa en les activitats del grup o comunitat que investiga i en registra la informació.	Comprendre de manera precisa situacions i circumstàncies, obtenir resultats inesperats, quan es despenallega millor d'idees preconcebudes.
Relats i històries de vida	Entrevistes en profunditat flexibles i dinàmiques, no directives, obertes, que impliquen trobades reiterades cara a cara entre l'investigador/a i la persona informant.	Presentar la visió que tenen les persones informants de les seves pròpies vides i experiències.

Fonts i actors socials

Cal tenir en compte que un dels elements més essencials en les tècniques qualitatives és una bona selecció de les fonts i de les persones (actors socials) de manera que puguin aportar informació significativa del col·lectiu jove consultat.

- **Estudis, informes i coneixements de persones expertes.** Hi ha nombroses persones que han estudiat i reflexionat sobre la qüestió de la joventut i la diversitat, que ens poden ajudar a entendre determinades actuacions, fets i comportaments.
- **Persones expertes convivencials i persones referents.** Persones que conviuen des de diferents nivells amb la realitat estudiada i que en tenen un coneixement pràctic (tècnics i tècniques de diferents àrees, educadors i educadores, membres d'entitats que ofereixen atenció als col·lectius estudiats, empresaris...). O bé persones que dins d'un col·lectiu concret són referents pels seus coneixements, recursos, habilitats, etc. (mediadors/mediadores naturals, líders de grup, representants d'associacions d'immigrants...)

Però, a més és summament important:

- **Donar veu als mateixos actors,** als nois i a les noies que han viscut processos migratoris, que formen part d'una minoria ètnica i que conformen aquesta diversitat cultural, amb l'opinió i la vivència també de tots els altres joves per tal de conèixer com viuen el processos socials, quines expectatives tenen, què busquen,

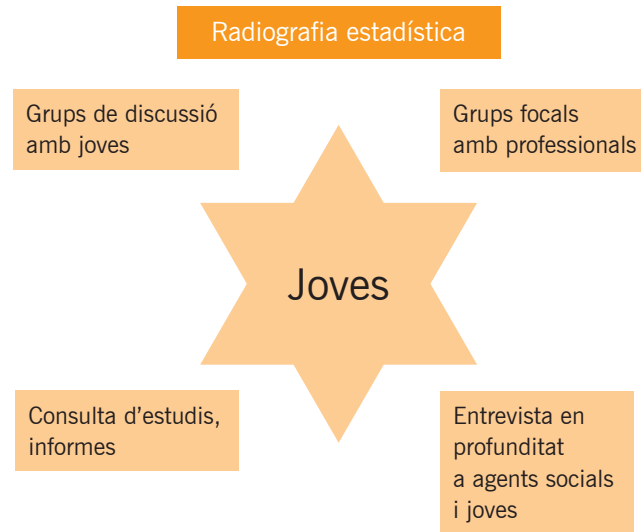
què esperen, què senten. Hem d'incorporar la veu de les persones afectades en la definició de la seva pròpia situació, dels seus problemes o necessitats i la seva visió de la realitat en l'anàlisi de la informació i en la construcció de possibles vies de solució que siguin factibles i idònies.

➤ **La triangulació de tècniques i l'anàlisi de la informació**

Els **enfocaments quantitius i qualitius** són, per tant, complementaris per aproximar-nos a la realitat que és sempre complexa. Les dades quantitatives ens serveixen per fer una radiografia de la població estudiada. La metodologia qualitativa ens serveix per interpretar, aprofundir i complementar els coneixements proporcionats per aquestes dades.

Per això, és necessari triangular les tècniques, comparant la informació obtinguda de manera diferent, contrastant els diferents angles o les diferents perspectives d'una mateixa situació per tal de complementar la informació, millorant-ne la qualitat i assegurant la fiabilitat i la validesa de les dades obtingudes.

Un exemple d'una possible triangulació de tècniques és el que presentem en la figura següent:

Algunes advertències a tenir en compte en l'anàlisi de la informació

Abans de començar l'anàlisi de la informació volem fer algunes advertències i cridar l'atenció sobre alguns errors freqüents a l'hora d'aproximar-nos a una realitat sovint força desconeguda, però de la qual ja tenim algunes imatges o idees preconcebudes.

Hem d'evitar partir...

D'una imatge distorsionada

La "percepció de la realitat" i la realitat no sempre coincideixen. Hem de ser capaços d'aproximar-nos-hi d'una manera al més objectiva possible.

Exemple: la invisibilitat de la comunitat xinesa o de les persones procedents de l'Europa de l'Est enfront la visibilitat d'altres col·lectius, com els magribins o els sud-americans, no vol dir que els primers siguin numèricament menys importants o que no tinguin necessitats o problemes específics.

D'una visió simplificada

Tots els membres d'un mateix grup ètnic o col·lectiu cultural no són iguals. Les cultures no són estàtiques, ni homogènies ni inalterables, sinó que a cada cultura hi ha una alta heterogeneïtat interna i una gran diversitat en molts sentits.

Totes les cultures estan immerses en processos de canvi i transformació constants. Pensar que la nostra cultura és l'única que evoluciona o es transforma i que la nostra societat té una major diversitat interna que les altres és etnocèntric, esbiaixat i fals.

Exemple: generalitzacions de l'estil, "els immigrants són..." "els llatinoamericans fan...", "els joves gitanos es comporten...", "les noies marroquines actuen de tal manera..." tenen el mateix valor que generalitzacions com "als joves catalans els agrada..." o "les noies catalanes es comporten de tal manera".

D'una interpretació massa arriscada

És arriscat fer interpretacions d'aspectes que no coneixem per omplir buits d'informació, pressuposar actituds, accions, etc. en funció dels nostres paràmetres culturals. Cal defugir d'interpretar el que no sabem (sense contrastar-ho adequadament).

Exemple: deduir que una noia marroquina que abans no anava amb hijab a l'escola ara hi va perquè la família l'obliga, quan potser és ella mateixa la que ha pres aquesta decisió.

D'un missatge fals

Corren abundants mites i llegendes urbanes, que responen a idees falses sobre la immigració o la població gitana, que tenen un efecte pervers ja que ajuden a fomentar la discriminació i la xenofòbia, estigmatitzant els grups de referència.

Exemple: existeix el mite que l'augment de la població estrangera incideix de forma directa en l'augment de la delinqüència, però aquesta correlació no existeix, ja que en els darrers anys la taxa d'immigració ha augmentat molt més que la de delinqüència.

D'una realitat caduca

La immigració és una realitat molt dinàmica, constantment estan canviant els perfils de les persones que arriben.

Exemple: així com fa uns anys el perfil majoritari de persona jove estrangera que venia a Catalunya era un marroquí que ho feia per la via de primera oferta de feina, actualment és la d'un jove d'Amèrica del Sud que ve per reagrupament familiar i demà pot ser un altre perfil.

D'una etnificació de les necessitats i els problemes

No atribuir certs problemes a determinades cultures o comunitats ètniques, ja que es tracta de problemes relacionats i causats pels sistemes socioeconòmics. A vegades, el problema afecta a un determinat col·lectiu per la seva situació socioeconòmica no pel fet que tinguin una determinada adscripció ètnica.

Exemple: el problema de l'amuntegament de persones immigrades en pisos no és atribuïble a un determinat grup ètnic o al costum d'una cultura, sinó a les condicions del mercat de l'habitatge: el preu de l'habitatge, les reticències dels propietaris de llogar pisos a determinats col·lectius o demanar massa condicions, etc.

4.2. La diagnosi de la realitat com a instrument per a la intervenció

El diagnòstic ha d'englobar la situació i les necessitats de la població jove, tenint en compte la seva diversitat, la identificació de les causes i els serveis i els recursos disponibles (tant des de l'Administració com des de la societat civil).

Per realitzar aquesta diagnosi, l'Observatori Català de la Joventut proposa respondre a les preguntes següents:

- Què passa al territori?
- Per què passa?
- Què s'està fent? (en tots els àmbits)

Fins ara, amb l'anàlisi de la realitat hem intentat respondre les dues primeres qüestions. Però, per completar la diagnosi caldria respondre la tercera: Què s'està fent al municipi per a la integració de la diversitat i la interculturalitat? Us proposem algunes qüestions per desglossar el tema i aprofundir-hi:

- Quina història o experiència de treball al territori hi ha amb la població d'origen immigrant i amb les minories ètniques?
- Quines actuacions s'estan realitzant, tant en l'àmbit de l'acollida de la població nouvinguda, com en polítiques inclusives o d'igualtat d'oportunitats i en polítiques d'acomodació o interculturalitat? Qui ho està fent (quines àrees, quines entitats...)? Quina relació i coordinació es té des de Joventut amb els agents que hi intervenen?
- És té en compte la diversitat juvenil quan es planifiquen les polítiques de joventut? Què s'està fent des de Joventut? Des d'altres àrees? Des de les entitats i les altres formes de participació ciutadana?

La diagnosi és vital, doncs, per planificar les polítiques de joventut i per plantejar com abordarem el tema de la diversitat juvenil.

5. Polítiques d'acollida

Com ja hem dit anteriorment en aquesta publicació, les polítiques de joventut —en un marc de diversitat cultural— no han de tenir com a destinataris només els joves i les joves de les cultures minoritàries, sinó a tota la població jove en general, tenint en compte la perspectiva intercultural.

Però, en aquest principi general, hi ha una excepció: les polítiques d'acollida que, per les seves característiques, estan destinades prioritàriament a les persones nouvingudes i reagrupades.

5.1. El marc institucional

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya, en l'article 138.1, estableix que la primera acollida és una competència de la Generalitat que s'ha de reglamentar per llei. És per això que es desenvolupa la Llei d'acollida, que ha de regular aquestes polítiques.

5.2 Què són i quina finalitat tenen?

Les polítiques d'acollida van destinades a la població que acaba d'arribar al nostre país, en un moment inicial (que inclou quan encara la persona és al país d'origen). S'erigeixen en un moment molt substancial del procés migratori i, per aquest motiu, són molt

L'acollida és la primera etapa en la qual la persona immigrada o retornada inicia el procés d'integració dins de la nostra societat

importants i, també, molt estratègiques amb relació a la futura acomodació d'aquesta població al país.

L'acollida és la primera etapa en la qual la persona immigrada o retornada inicia el procés d'integració dins de la nostra societat. (*Llei d'acollida de les persones immigrades i retornades de Catalunya*)

Si l'acollida es fa de manera adequada pot ajudar la persona que arriba a tenir una visió més positiva, però també més realista, del lloc on arriba, fet que ajuda a millorar la cohesió social i a afavorir la plena incorporació social. Una bona recepció comporta una inversió de convivència a mitjà i a llarg termini.

La finalitat de la Llei és assolir, al més aviat possible, la **plena autonomia** de les persones que acaben d'arribar, a través d'informació sobre la llengua, l'entorn i els serveis per garantir-ne el coneixement. Cal que sigui un **servei transitori** (s'ha d'evitar la dependència). És un **primer graó** de la política general d'integració, inclusió o acomodació.

5.3. Tipus d'acollida

➤ **Primera acollida:** es basa en la universalitat d'accés a un **servei de primera acollida**, que pretén promoure la igualtat d'oportunitats i la cohesió social garantint que les persones que arriben tinguin informació sobre el seu entorn. Els continguts de la primera acollida han de ser:

- Coneixement de la societat catalana des de la realitat concreta de l'entorn de cadascú
- Competències lingüístiques bàsiques
- Coneixement sobre el mercat laboral i les vies d'inserció
- Coneixement del dret d'estrangeria

Les persones destinatàries d'aquests serveis són totes les persones immigrades, refugiades, sol·licitants d'asil i retornades a partir dels 16 anys. La via per accedir-hi és l'empadronament.

➤ **Acollida especialitzada:** són les accions específiques que es duen a terme des de diferents àrees, serveis i equipaments, per tal d'adaptar els programes, projectes i recursos a les necessitats específiques de les persones immigrades que en siguin usuàries.

Des de Joventut, l'acollida especialitzada s'hauria de desenvolupar a través de qualsevol programa, servei o equipament (punts d'informació juvenil, oficines d'emancipació juvenil, oficines de treball o habitatge, equipaments juvenils, projectes de foment de la participació i l'associacionisme, punts de salut jove...).

Si el que volem és que tots els joves i les joves nouvinguts coneguin, formin part i participin en una activitat, en un projecte o siguin usuàries d'un equipament, no tan sols hem de pensar com fer-los arribar la informació sinó quines accions emprendrem per atendre i acollir una persona nouvinguda.

- **Acollida a l'exterior:** són accions per garantir la primera acollida a les persones que es volen establir a Catalunya, que es fan quan les persones són encara a l'exterior.

Totes les persones que viuen a Catalunya tenen dret a empadronar-se al municipi on viuen

5.4. El padró municipal com a eina

Totes les persones que viuen a Catalunya tenen dret a empadronar-se al municipi on viuen, independentment de la seva situació administrativa.

Malgrat que la gestió del padró no és igual a tots els municipis, ja que és una competència delegada a l'Administració municipal, el padró és una eina bàsica per:

- **Conèixer la realitat estadística** de les persones empadronades al municipi i, per tant, tenir-ne una primera foto i poder planificar els serveis públics (serveis educatius, sanitaris, serveis socials...).
- Pot ser un **primer punt de contacte amb la població nouvinguda**. El mateix dia de l'empadronament se'ls pot informar sobre alguns serveis i equipaments municipals, proporcionar-los informació per escrit o emplaçar-los a una sessió d'acollida per aprofundir-hi.

5.5. Les accions d'acollida i el paper de les polítiques de joventut

El que promouen les polítiques d'acollida és que, més enllà de la creació dels serveis específics, es creï una **xarxa d'acollida** en què hi siguin representats els diferents departaments —i els diferents àmbits— de l'Administració i les entitats i les institucions privades.

El coneixement mutu de les persones representants d'aquests serveis hauria de ser un primer pas per fer un treball més en xarxa, per coordinar les polítiques, concertar serveis i actuacions fins arribar a un veritable treball transversal.

A continuació, us exposem diferents accions, actuacions i projectes que es desenvolupen en polítiques d'acollida, i quin paper hi podem tenir des de Joventut.

- **1. Conèixer i difondre els serveis i els recursos.** Les àrees, els serveis i els equipaments de Joventut han de conèixer els serveis i els recursos d'acollida que existeixen al seu territori i que poden ser útils per a les persones joves nouvingudes (servei d'acollida, agent d'acollida) així com els **recursos bàsics** que s'hi ofereixen (formació lingüística, assessorament jurídic...). Però, també, han de **donar a conèixer els serveis i els equipaments de Joventut** per tal que siguin tinguts en compte pels serveis i pels agents i per les agents d'acollida. Recomanem, per tant, que es vagin a conèixer aquests serveis i que es convidi els i les agents d'acollida a conèixer i visitar els serveis propis.

- **2. Elaborar i recopilar reculls de recursos.** Una tasca possible a fer des dels serveis d'informació juvenil (PIJ, Oficines Emancipació...) és crear una carpeta de recursos del territori en matèria d'acollida. Així, per una banda, es recopila i ordena la informació que fa referència a l'acollida (legislació, serveis d'assessorament jurídic, recursos per estudiar català...) i, per l'altra, en la recollida de la informació es coneixen aquests recursos i serveis. Una carpeta d'aquest estil ha d'estar actualitzada a mesura que sorgeixen nous projectes i serveis, canvien les normatives, etc.

- **3. Vetllar per la presència de Joventut** en els tríptics o en les guies d'informació sobre els recursos del municipi, en les visites de coneixement de l'entorn, en les sessions de benvinguda al municipi, en els protocols municipals d'acollida, per tal de difondre aquests recursos i serveis a les persones nouvingudes.
 - Les **guies de recursos i serveis** (sovint en diferents idiomes) són materials en què s'intenten recollir tots els recursos i serveis que poden ser útils per a la població nouvinguda. A més, sovint són útils per al personal tècnic per visualitzar i conèixer els recursos i serveis existents, que poden ser útils per a aquesta població. Des de les àrees de joventut és important que treballem per incorporar els serveis i recursos de Joventut en aquestes guies, informació sobre les oficines joves, punts d'informació juvenil, equipaments juvenils, associacions juvenils...

- Hi ha ajuntaments i consells comarcals que organitzen **sessions públiques de benvinguda** als nous veïns i veïnes. Es convoca les noves persones empadronades al municipi a una sessió institucional de benvinguda on algun càrrec polític els dirigeix unes paraules.
- Es pretén que les persones immigrades al municipi coneguin el territori, els drets i deures, les diferents administracions, els serveis i recursos que existeixen... Sovint es tracten temes com la sanitat, l'escolarització dels infants, la feina... Per tant, també és important que es faci referència als equipaments i serveis juvenils.
- Hi ha municipis on s'organitzen **visites guiades** al territori per conèixer l'entorn, els serveis i els recursos. Hem de treballar perquè els equipaments i serveis de joventut s'incloguin en aquestes visites.

Però, a més del coneixement mutu i l'aprofitament dels recursos de les diferents àrees, es pot fer un pas més i coordinar aquests serveis i recursos.

- **4. Treballar en xarxa** entre diferents serveis i entitats per tal de fer derivacions i acompanyaments a joves nouvinguts i nouvingudes (per exemple, escola d'adults, casal de joves, consorci de normalització lingüística, aules d'acollida...). Després de conèixer els recursos que cada ens pot oferir, cal establir un circuit de derivacions de joves (segons les necessitats), per treballar en comú i per comunicar-se, per compatibilitzar activitats i serveis.

En alguns casos, i sempre que sigui necessari, s'acompanya el o la jove per ensenyar-li la ubicació dels recursos existents, els serveis que s'hi ofereixen, com s'hi accedeix, què cal per fer-ne ús...

Finalment, és convenient no tan sols fer una bona derivació o acompanyament, sinó fer-ne un **seguiment**: per saber com s'ha atès el o la jove i si s'ha respost a la necessitat o demanda que es feia.

- **5. Crear espais de trobada i treball** entre persones professionals que realitzen les seves tasques en l'àmbit de l'acollida i les persones joves per tal de diagnosticar conjuntament, detectar noves necessitats, coordinar accions, intervenir de manera integral, dissenyar nous projectes o accions, etc.

Més enllà de la coordinació i el treball en xarxa, des de les àrees de joventut es pot plantejar desenvolupar **projectes específics d'acollida** de persones joves nouvingudes; poden ser des d'accions més senzilles a programes més complexos.

- **6. Adaptar els serveis d'acollida a la realitat juvenil.** Sovint els serveis i les accions d'acollida municipals estan pensats per a tota la població nouvinguda independentment de l'edat o del sexe. Les persones joves, per la seva idiosincràsia, poden sentir-se més còmodes en espais exclusivament juvenils. Així, pot ser convenient realitzar accions d'acollida per a grups de joves nouvinguts i nouvingudes. Per exemple, es pot adaptar la visita guiada al municipi a una **gimcana de coneixement de l'entorn** per a joves; cursos de català per a gent jove...

- **7.** Es pot oferir un servei d'**orientació i assessorament específic per a persones joves nouvingudes** on se'ls assessori i informi dels recursos que existeixen, tant juvenils com educatius, esportius, culturals, laborals...

Un cop la persona jove nouvinguda ha contactat amb el servei, se li fa una entrevista per conèixer-la, les seves inquietuds, demandes... A partir d'aquesta primera trobada, s'ha de valorar quin tipus d'actuació cal fer i s'ha d'oferir un servei personalitzat, ja que amb cada jove s'actua d'una manera diferent. Pot ser un bon mecanisme de detecció de situacions, necessitats i demandes per posar en relació joves nouvinguts i nouvingudes amb serveis i entitats del municipi, així com per prevenir processos d'exclusió social de joves nouvinguts.

- **8.** Desenvolupar projectes per **detectar joves nouvinguts i nouvingudes** al carrer o a altres espais clau (bars...). A través d'aquestes accions, es poden conèixer els punts de trobada dels joves (en especial dels nouvinguts); contactar amb ells; detectar necessitats, demandes, interessos..., i donar-los a conèixer els serveis i els recursos de Joventut.
- **9.** Crear un **protocol o circuit d'acollida per a joves**, especialment de la franja 16-18 anys, ja que les polítiques d'acollida generalistes normalment van destinades a persones nouvingudes de més de 18 anys. Les persones menors de 18 anys tenen unes característiques i unes necessitats diferenciades, tant per la minoria d'edat com per la condició juvenil. Per exemple, hi ha molts empresaris que no volen contractar menors d'edat (està limitat en el conveni) perquè els i les menors tenen uns drets diferenciats dels majors d'edat i el dret a poder estudiar està garantit.
- **10.** Elaborar **protocols d'acollida** als equipaments juvenils. Sovint costa que alguns col·lectius s'apropin a les instal·lacions juvenils (casals de joves, centre cívic, PIJ...) i, quan arriben a l'equipament, sovint no es té previst com atendre'ls des d'una perspectiva d'acollida d'una persona nouvinguda al territori. Els protocols d'acollida han de complir la funció d'establir com atendrem aquestes persones joves?, qui les atindrà?, què els explicarà?... Cal facilitar la informació necessària per saber quin ús es pot fer de l'equipament, què hi ofereixen?, quins horaris té?, quina normativa?, quins són els objectius de les activitats que s'hi desenvolupen?...

- **11. Fomentar projectes d'acollida a les entitats juvenils i a altres espais o xarxes ciutadanes.** Les entitats juvenils i els altres espais de participació al territori són sovint agents i interlocutors de les polítiques de joventut. Des de l'Administració, hem de convèncer, promoure i facilitar eines i recursos perquè aquestes entitats es plantegin com arribar a les persones nouvingudes —possibles nous membres— però, alhora, també hem de plantejar com l'entitat treballarà per acollir aquestes persones nouvingudes.
- **12. Desenvolupar projectes d'acollida i acompanyament de persones joves nouvingudes per part de grups d'iguals.** Hi ha diverses varietats i denominacions per designar les estratègies de treball entre iguals: joves guia, apadrinament, company tutor, parelles lingüístiques, mentors, aprenentatge cooperatiu, etc., però tenen com a denominador comú l'aprofitament dels sabers i les habilitats dels propis joves per ajudar-se i cooperar entre ells. Un jove o una jove del territori acompanyen el jove o la jove nouvinguda amb l'objectiu de facilitar la incorporació dels joves nouvinguts i nouvingudes al territori, i de millorar el coneixement mutu i la convivència entre diferents col·lectius de joves.

És necessari que aquests projectes tinguin un acompanyament pedagògic dels participants i sovint és adient proporcionar-los formació per acollir i acompanyar les persones joves nouvingudes.

- **13. Portar a terme projectes d'acollida i formació per a joves estrangers nous i noves**, on es combinen les activitats de coneixement de l'entorn, l'aprenentatge de la llengua i l'orientació formativa i laboral amb activitats de lleure. Aquests projectes s'acostumen a fer amb joves d'entre 16 i 18 anys que s'han empadronat al municipi però que no s'incorporen al sistema educatiu ni tampoc són admesos a les escoles d'adults (o no troben en aquestes escoles la formació adient o els manca un marc de relació). Es materialitzen en cursos i projectes específics per a joves d'aquestes edats.

6. Polítiques de joventut en clau d'inclusió de la diversitat

Les polítiques de joventut que s'han desenvolupat en la darrera dècada han fet èmfasi en els processos d'emancipació i de participació de la joventut amb una voluntat de polítiques universalistes, és a dir, “per a tots i totes els i les joves”. Però, a vegades, aquest èmfasi ha anat en detriment de la capacitat d'atendre la **diversitat interna** d'aquest sector de la població, posant de manifest la dificultat de resoldre el **binomi igualtat–diversitat**, confontent una atenció diversa amb una atenció desigual.

Les polítiques de joventut, des d'una perspectiva inclusiva i intercultural, en un principi no s'haurien de centrar en la realització de projectes específics per a una determinada població jove (d'origen immigrant, joventut gitana...), sinó que haurien de realitzar polítiques per a tothom de manera que, realment, tota la població jove hi fos inclosa. Però, perquè això sigui possible, cal tenir en compte que una mateixa política (projecte, servei, equipament...) pot atendre les persones de manera diferent (que no vol dir desigual), oferir recursos i usos distints dels espais, utilitzar canals de comunicació i intervenció estratègics segons els col·lectius... Tenint en compte la diversitat, però amb **polítiques que incloguin a tothom**.

Aquest enfocament no està en contradicció amb el fet que hi ha determinats col·lectius joves que poden tenir unes necessitats concretes i que, per tant, s'han d'idear **accions específiques** en aquests casos. Per exemple, ja hem vist en el capítol anterior que, en alguns àmbits de les seves vides, les persones joves nouvingudes tenen unes necessitats específiques que requereixen unes actuacions determinades, com són les polítiques d'acollida.

**Cal considerar
totes les persones
joves ciutadans
i ciutadanes
de ple dret**

6.1. Què són les polítiques de joventut en clau d'inclusió?

Quan parlem de polítiques d'inclusió per a la gent jove a Catalunya ens referim a tot allò que s'empren des de l'Administració pública i la societat civil per tal de formar una societat cohesionada i lliure de discriminació, considerant totes les persones joves ciutadans i ciutadanes de ple dret.

Per veure una definició més ampliada del que entenem per inclusió, ens remetem al capítol d'aclariments conceptuals.

6.2. Tipus d'enfocament

Anteriorment, ja hem parlat també de les diferents tendències d'abordar la inclusió que existeixen a Europa. Però, a més d'aquestes distincions marc, també l'impuls de les polítiques en clau d'inclusió es pot fer des de dues perspectives:

- Polítiques centrades en la persona com a ciutadà o ciutadana
- Polítiques centrades en el col·lectiu

Ambdues són polítiques que s'impulsen des de les administracions per garantir que les ciutadanes i els ciutadans siguin integradors i participin a la dinàmica transformadora de la societat.

6.2.1. Polítiques centrades en la persona com a ciutadà o ciutadana

Són polítiques de lluita en contra de l'exclusió social, en les quals s'emprenen accions que volen **incidir en les desigualtats i els desavantatges socials** de les persones i potenciar-ne la inclusió. Sovint es concreten en accions de correcció d'aquestes desigualtats i en polítiques d'igualtat d'oportunitats destinades a persones joves immigrants o procedents de famílies immigrades, membres de minories ètniques i/o que formen part de classes econòmiques baixes.

Es necessita un model de serveis integradors en què les persones joves usuàries es tinguin en compte des de totes les dimensions i no partir d'una versió estandarditzada

Aquestes polítiques s'expressen en accions específiques envers els col·lectius vulnerables i en actuacions i serveis que tenen en compte la diversitat de perfil i de situació de la gent jove.

Entre les polítiques inclusives que tenen aquest enfocament podem diferenciar entre aquelles que:

- 1.1. Proporcionen serveis i recursos directes a les persones.
- 1.2. Fomenten les competències de les persones.

6.2.1.1. Proporcionen serveis i recursos directes a les persones

Per tal que les polítiques de joventut siguin inclusives cal treballar per **adaptar els serveis i els recursos a les necessitats de les persones**. Es necessita, per tant, un model de serveis integradors en què les persones joves usuàries es tinguin en compte des de totes les dimensions i no a partir d'una visió estandarditzada.

Els recursos de les polítiques de joventut són totes les actuacions que un govern estableix per reduir les desigualtats socials i garantir la igualtat d'oportunitats. Encara que s'impulsin accions assistencialistes, la missió de les polítiques en clau d'inclusió ha de ser transformar aquesta assistència en potencialitat, per tal que les persones beneficiàries puguin ser autònomes.

La finalitat és que les persones joves s'empoderin per potenciar la seva autonomia

6.2.1.2. Fomenten les competències de les persones

Són aquelles polítiques que se centren en la **capacitació** de les persones joves per tal que puguin desenvolupar-se plenament i puguin arribar a ser **ciutadans i ciutadanes de ple dret**. La finalitat és que les persones joves *s'empoderin* per potenciar la seva autonomia, és a dir, dotant-les d'instruments i eines per desenvolupar-se plenament a la vida, utilitzant els seus coneixements i habilitats en contextos i situacions quotidianes. Les competències més importants, entre altres, són:

- Autonomia personal (coneixement de l'entorn i saber com interactuar-hi, capacitat de tractament i recerca de la informació, capacitat d'aprendre a aprendre...), per descobrir el seu rol en la societat.
- Autonomia lingüística i de comunicació, inclosa la digital.
- Autonomia per a la relació i la convivència, també intercultural.

6.2.2. Polítiques comunitàries amb tots els agents implicats

Són polítiques que estan destinades a **intervenir en el context on es desenvolupa la vida de les persones joves**, més enllà de les necessitats individuals de cadascú, incidint en la transformació dels espais, tant físics com relacionals.

Les persones poden tenir múltiples filiacions i, per tant, potencial per cooperar i adquirir referents comuns

El procés per treballar la interculturalitat en un municipi s'ha de basar en una concepció inclusiva de la ciutat, on les comunitats no convisin de manera separada físicament o virtualment, sinó com un conjunt d'esferes públiques locals parcialment entrelaçades i, a vegades, en conflicte.

Els ciutadans i les ciutadanes no tenen una única identitat ni pertanyen a un sol grup homogeni, sinó que totes les persones poden tenir múltiples filiacions i, per tant, potencial per cooperar i adquirir referents comuns. Per tant, és important que les persones responsables de formular i planificar les polítiques entenguin i tinguin en compte aquestes identitats múltiples, però sempre des de la base que tots són ciutadans i ciutadanes.

6.3. Orientacions per impulsar accions des de diferents àmbits de les polítiques de joventut

A continuació, us proposem algunes **accions i actuacions** que es poden dur a terme, així com **orientacions i recomanacions** pràctiques, segons els diferents àmbits d'actuació.

6.3.1. Educació

L'escola és clau en la socialització, la transformació i la reproducció dels valors de la ciutadania. Les accions de les polítiques de joventut en l'àmbit educatiu han de poder complementar les de l'educació formal, sobretot pel que fa a la seva contribució a la reducció d'obstacles i situacions de risc. Les accions educatives, més enllà de l'àmbit estrictament escolar, permeten una major flexibilitat dels continguts i una major proximitat. Algunes accions que podem dur a terme són:

- Contribuir en **la lluita contra el fracàs escolar** obrint les accions de **reforç escolar**, o **altres sistemes d'acompanyament**, a joves amb menys oportunitats, a través de les entitats de suport.

- Transformar situacions de **fracàs escolar** amb la instauració de sistemes pont entre l'escola i el món laboral que permetin, a les persones joves que no s'hagin graduat (ESO) o que no vulguin continuar els estudis reglats, formar-se o graduar-se a través d'altres vies.
- Impulsar les **xarxes locals** mitjançant els plans educatius d'entorn i de cohesió social. Les associacions de lleure educatiu i els casals de joves han de posar en marxa, conjuntament amb les escoles, itineraris locals per a joves. Les accions que s'impulsen des dels diferents agents de la xarxa (escola, entitats, empreses prestadores de serveis) han de ser complementàries, sense repetir dinàmiques i potenciant aquells factors o àmbits on cadascú és més fort.
- Introduir **accions formatives** que afavoreixen el **reconeixement** de les minories ètniques o faciliten el **coneixement mutu** entre persones de diferents grups culturals. Per exemple, oferint cursos de les altres llengües del país: llengua kaló, en el cas de la comunitat gitana; llengües vingudes de la immigració (amazig, xinès, àrab, romanès...)
- Introduir en els calendaris educatius les **festes** i els dies assenyalats dels altres **grups nacionals** suficientment representats. Consolidar les **setmanes interculturals** com el moment culminant d'un **projecte pedagògic** treballat durant tot l'any per l'alumnat.

**El món
laboral és
un espai
d'integració
molt important**

- Programar **accions per aprendre la llengua o cursos d'alfabetització** adaptats a grups amb necessitats concretes, tenint en compte la **idiosincràsia juvenil**. Les classes de llengua per a persones joves novvingudes han d'ajustar-se als nivells de cada persona. El coneixement de la llengua obre oportunitats a les persones, però el seu estudi ha de ser funcional i vinculat a una utilitat pràctica per tal d'atreure més els col·lectius juvenils. Alhora, cal potenciar accions més enllà de les classes, com són els intercanvis i les parelles lingüístiques que, a més de servir per aprendre l'idioma, generen oportunitats de cooperació intercultural i coneixement mutu.
- Pal·liar la **fractura digital**, universalitzant i democratitzant les **noves tecnologies de la informació i la comunicació** (NTIC, en endavant). Es pot treballar a partir d'accions d'alfabetització digital, cursos d'informàtica i garantint l'accés a Internet. Però, també, utilitzar les NTIC per crear espais i projectes d'intercanvi permanent (com les webs 2.0 o les xarxes socials), eines de consulta i de treball entre joves, així com estimular projectes creatius (música, jocs...) fomentat la diversitat en la participació.

6.3.2. Treball

El món laboral és un espai d'integració molt important ja que, a més de proporcionar els recursos a l'individu que li permeten una major autonomia, pot contribuir al reconeixement de la persona i a la seva ascensió social, i és un altre camp per a la cooperació intercultural i la construcció identitària.

- Establir accions de **reforç de les transicions escola-treball**: assessorament i acompanyament en l'elecció del recorregut formatiu i professional; així com recursos per a la formació contínua (sobretot de joves amb perfils de baixa qualificació).
- Fomentar **projectes productius i d'inserció** per a persones joves nouvingudes i/o reagrupades, amb l'objectiu de facilitar els **canvis en la seva situació administrativa** (accedint a l'autorització de residència i treball), millorar la seva qualificació i, d'aquesta manera, poder obtenir una primera feina i experiència laboral.
- Desenvolupar accions per **garantir la igualtat d'oportunitats en el món laboral** per a les persones joves d'origen immigrant, els fills i les filles de famílies immigrades i els i les joves gitanos. Aquestes accions han de treballar per a la incorporació de les persones joves en el món de l'ocupació, però garantint la **diversitat d'oportunitats** i la possibilitat de millora.
- Ampliar l'oferta de les borses i oficines joves de treball amb **assessorament i acompanyament** per a la creació d'autoocupació, projectes d'emprenedoria i cooperatives.
- Detectar les situacions de **discriminació** de la gent jove pel seu origen en el món laboral, realitzant accions per reduir aquests obstacles.
- Fomentar **espais de relació en l'àmbit del treball**, a més de les activitats productives, per arribar des del lligam laboral a relacions estables de cooperació intercultural que vagin més enllà dels llocs de treball.

La concepció de la salut està molt lligada a les percepcions culturals i a les experiències personals

6.3.3. Salut

La concepció de la salut està molt lligada a les percepcions culturals i a les experiències de les persones. Per una millor eficàcia de les actuacions, cal tenir en compte les diferències culturals i els contextos de les persones.

- **Adaptar els missatges de les campanyes** de prevenció o de consells en matèria de salut. Les traduccions dels materials a les llengües dels col·lectius pot ser una estratègia que té, alhora, el valor simbòlic de reconeixement del col·lectiu. Però en contextos de manca de recursos, l'objectiu més important és que el missatge arribi. L'elecció de l'estratègia més eficient s'ha de valorar amb rigor. És més, l'adaptació, no només té relació amb la llengua sinó amb el contingut i la forma de fer arribar el missatge.
- **Fer un esforç per conèixer i incidir sobre els problemes o les patologies més comuns** entre alguns grups o la prevenció de consums de drogues i situacions de risc més habituals. Cal tenir en compte les diferències culturals a l'hora d'abordar alguns temes sovint delicats com la sexualitat, la prevenció de les malalties de transmissió sexual i la sida, el consum de drogues i alcohol, els embarassos no desitjats, etc.
- **Fomentar els projectes de prevenció entre iguals.** A través de la capacitació i formació d'iguals es pot millorar el canal d'arribada als joves i a les joves. A més, aquestes figures poden tenir un paper important en la sensibilització o a l'hora de fer mediacions.

- Tenir en compte, en les planificacions i intervencions des de Salut, les **patologies específiques** relacionades amb la immigració, com ara el trastorn induït per la síndrome d'Ulisses o altres **trastorns transculturals**.

6.3.4. Habitatge

Els serveis prestats a la joventut en matèria d'habitatge per les administracions públiques estan majoritàriament dirigits als individus. En clau d'inclusió, però, hem d'anar més enllà, incloent la dimensió de l'organització espacial urbana i el perfil demogràfic de la població d'un territori.

- **Millorar la difusió**, a tots els grups i col·lectius, de les polítiques d'habitatge destinades a joves.
- Facilitar l'accés, als grups que tenen més dificultats per trobar un habitatge (per la seva situació administrativa, perquè pateixen algun tipus de discriminació xenòfoba, racista...), als **programes d'intermediació d'habitatge de lloguer** entre persones joves llogateres i propietaris, incidint des d'aquests programes i serveis en els factors de discriminació.

- Tenir en compte, en les polítiques, la voluntat de **mobilitat espacial en matèria d'habitatge** d'alguns joves. Les intervencions públiques en habitatge han d'ajudar perquè no es consolidin situacions de concentració de minories que poden ser segregadores i estigmatitzadores per a les persones que hi viuen. Cal intervenir-hi i incentivar la redistribució de la població d'origen immigrant en els diferents barris d'un municipi.

És important que tots els col·lectius tinguin visibilitat i reconeixement social

6.3.5. Participació

Davant la diversitat nacional i ètnica, és important que tots els col·lectius (també els d'origen immigrant i les minories ètniques) tinguin visibilitat i reconeixement social. La democràcia catalana s'enfortiria si la societat acceptés la diversitat (lingüística, religiosa...) com un fet i en valorés les aportacions a la societat. Seria un pas endavant per millorar la participació de tothom en l'àmbit públic. Cal fomentar la participació de la gent jove en tots els àmbits de la vida, alhora que es treballa perquè les persones joves de diferents orígens tinguin uns objectius compartits i se sentin partícips d'un projecte comú de societat.

6.3.5.1. Àmbit social

La voluntat de construir una societat immersa en un procés intercultural, o simplement el desig d'integrar la ciutadania en la seva diversitat, passa necessàriament per corregir les situacions de desavantatge, amb l'adopció de mesures per garantir la igualtat d'oportunitats. Per exemple:

- Desenvolupar **programes interculturals** a les associacions i als col·lectius de joves, per tal de millorar la participació de col·lectius específics. Es tracta de **proporcionar eines i recursos** a les entitats perquè puguin esdevenir més inclusives, alhora que es treballa amb les entitats arrelades al territori perquè entomín nous reptes, incorporant les preocupacions i les necessitats dels col·lectius joves d'origen immigrant i les de les minories ètniques.

- Impulsar la **participació de les associacions d'immigrants** en les xarxes locals juvenils. Un pas en aquest sentit és promoure la creació de seccions juvenils en les entitats de base ètnica o nacional, perquè des de les entitats es tinguin més en compte les especificitats i necessitats d'aquest col·lectiu, alhora que els joves i les joves es posen en contacte amb altres entitats juvenils per tal de treballar projectes comuns que vagin més enllà de les necessitats concretes del grup.
- Ajudar les **entitats petites i de nova creació**, dotant-les d'eines i recursos perquè no hagin de concentrar tants esforços en la supervivència (espais, funcionament ordinari...) i puguin treballar més l'entorn. Per exemple, fomentar l'obertura de les escoles i els patis per a activitats fora de l'horari escolar, formar les entitats en gestió, capacitar-les i assessorar-les en eines per afrontar els nous reptes i renovar el projecte associatiu.
- Estimular que les **entitats** es renovin i siguin més dinàmiques. Incentivar o premiar les que tinguin socis i sòcies amb més participació, les que tinguin un pla de relleu generacional de les juntes o altres mecanismes de successió que permetin l'emergència de nous o noves líders.

La participació de les persones joves d'origen immigrant no ha de ser només en aquells espais que tractin temes o problemes específics relatius al seu col·lectiu

6.3.5.2. Àmbit politicoinstitucional

Les intervencions en la participació juvenil en un procés intercultural han d'incloure mesures institucionals que van des de canvis en la legislació, fins a adaptacions o creacions de noves estructures i formes d'actuar.

- Trobar altres **formes de participació i interlocució**. El dret a atorgar les representacions polítiques (poder elegir i ser elegit) és de l'Estat i, com sabem, aquest dret està limitat per a les persones estrangeres. Hi ha, doncs, persones i col·lectius que no poden expressar les seves opinions polítiques a través del vot i, per això, encara es fa més necessari buscar altres formes de participació i interlocució amb l'Administració.
- Promoure la participació de les minories en els **espais de representació** que les administracions locals organitzen per consultar, discutir i desenvolupar qüestions d'interès municipal com una forma intermèdia de representació (consells sectorials, taules de ciutadania, comissions de treball...). La participació de les persones joves d'origen immigrant i de les persones de les minories ètniques no ha de ser només en aquells espais que tractin temes o problemes específics relatius al seu col·lectiu, com la cooperació o el benestar social, sinó que la política de participació ha de ser plural i afavorir la seva presència en tots els àmbits de la vida social, perquè puguin incidir en les polítiques que afecten a tota la **ciutadania**, de la qual són membres.

- **Variar i diversificar els canals de difusió, de contacte i de representació** entre l'Administració i els col·lectius immigrants o les minories ètniques. La necessitat de trobar un/a interlocutor/a no ha de portar només a confiar en els líders tradicionals o contextuals (imam, patriarca o president d'entitat) dels col·lectius, perquè es podria caure en el risc de tenir una visió única que, a més, representés les actituds més conservadores i d'una generació adulta. Cal integrar l'heterogeneïtat dels grups buscant altres canals de contacte.

6.3.6. Cultura

Entre les polítiques culturals, aquelles que es relacionen d'una manera especial amb la interculturalitat són les que tenen a veure amb la democratització de la cultura entre tota la població i les que promouen la visibilització de nous valors i tendències, existents a la societat.

- **Fomentar la creació i la producció cultural entre totes les persones joves**, vigilants de no classificar els i les artistes o les seves produccions pel seu origen ètnic o nacional.
- **Facilitar l'accés i el consum cultural a totes les persones joves**, difonent i apropant els equipaments culturals als diferents col·lectius. A més de difondre l'oferta en els espais més freqüentats pels grups als quals es vol arribar (o utilitzant els seus mitjans

de comunicació), caldria realitzar accions proactives: visites guiades, diversificar espais d'actuació, abaratir costos, treballar projectes culturals per apropar-los a un espai o equipament cultural, entre altres.

- Facilitar els **recursos** necessaris per a la producció i difusió cultural. Molts cop hi ha un desconeixement de les ajudes i beques que hi ha per a producció, difusió, beques d'intercanvi... Cal fer arribar aquesta informació a tota la gent jove.
- Difondre l'existència de la **diversitat cultural** i el **pluralisme** a través de les expressions artístiques. En les creacions artístiques es plasma sovint el bagatge personal, social i artístic de les persones. Les persones joves creadores a Catalunya tenen ja orígens i trajectòries diverses que val la pena explicar i divulgar.
- Facilitar **trobades entre artistes i creadors** de diferents orígens així com aprofitar els espais que ja existeixen (facultats de belles arts o escoles d'art). Molt sovint existeixen neguits i llenguatges comuns que poden servir per transcendir obstacles entre col·lectius i erigir-se com a elements identitaris locals. Per exemple, es poden organitzar trobades o actuacions des de diferents expressions artístiques (música, dansa, teatre, etc.), i promoure la creació de grups en clau de diversitat.

Els equipaments haurien de ser escoles de democràcia on es construeixin projectes a partir de valors compartits

6.3.7. Equipaments juvenils

Als espais juvenils s'acompanya la persona jove en el seu creixement personal, però també se li fomenta la idea del progrés col·lectiu. Els canvis socials producte de la diversitat poden generar un nivell d'acceptació que tothom assumeixi i que integri aquesta realitat en el funcionament quotidià. Els equipaments haurien de ser escoles de democràcia per la seva capacitat d'instaurar un debat d'idees que no es limiti al vot i al dret a la diferència, sinó que fomentin dimensions cíviques i ciutadanes, on es construeixin projectes a partir de valors compartits.

- Dur a terme accions que fomentin que els **equipaments juvenils** i els **espais organitzats** (casals, centres...) siguin realment **inclusius**. Els programes i els projectes que s'hi desenvolupen han d'aprofitar tot el potencial i el dinamisme dels diferents col·lectius de joves del municipi. En aquests espais s'ha de facilitar l'expressió de tothom a través de la participació, el lleure i les trobades entre grups de la mateixa generació. Perquè un espai sigui inclusiu, cal que les persones membres o usuàries:
 - Vegin que els seus talents, les seves capacitats i les seves necessitats són reconeguts.
 - Considerin que la seva participació es tradueix en una oportunitat per créixer i desenvolupar-se.
 - S'impliquin i participin en les activitats, així com en la gestió del centre.

El treball intercultural és a llarg termini

- Utilitzar una **metodologia participativa** per tal d'incidir en les propostes dels **programmes d'activitats** i en els **usos de l'espai**. S'ha de vigilar de no afavorir només un grup de joves (a vegades més dinàmic o més proper a l'Administració), ja que el resultat seria que una part no se sentiria reflectida i percebria que l'espai està acaparat per un grup.

6.3.8. Atenció directa i assessorament

Molts dels serveis i recursos de joventut atenen directament les persones joves, proporcionant-los informació o assessorament. Per això, voldríem apuntar algunes qüestions o recomanacions concretes per a aquests serveis, independentment de l'àmbit o el tema específic que tractin.

- En la nostra acció, cal estar sempre **pendents de les diferències**, tant en les necessitats i els problemes de les persones com en la forma de plantejar-los o de comunicar-se. No es pot ser esclau de les pròpies normes o protocols per assessorar o atendre una població molt diversificada.
- **Pensar la solució o la resposta adient**. No hi ha un model concret per respondre una demanda d'informació o d'assessorament d'una persona depenent del seu origen, són **el context i els recursos** els que determinen l'elecció de l'**estratègia a adoptar**. El treball intercultural és a llarg termini. Sense paciència i perseverança és molt difícil aconseguir resultats.

Un exemple en aquest sentit és el de treballar amb usuaris o usuàries que no dominen el vehicle de comunicació (la llengua o la forma de comunicació —entrevista formal—), i que tenen dificultats d'expressar correctament les seves preocupacions i els seus sentiments. Davant d'aquestes persones, no es pot definir prèviament el temps d'atenció o les sessions d'assessorament que es faran servir per prestar un bon servei, cal tenir temps per assegurar la comunicació i la comprensió de la demanda, per part d'ambdues parts, i per trobar les solucions adequades.

6.4. Altres recomanacions genèriques

- **Identificar la població jove amb menys oportunitats** per tal de garantir que se'ls concedeix ajuts o beques per poder estudiar, accedir a un habitatge, etc. L'esperit, els requisits i el protocol d'actuació han de tenir com a línia mestra el tractament de les situacions d'exclusió social, però vigilant que les decisions no siguin interpretades com una discriminació positiva, que no derivin en situacions conflictives de lluita pels recursos escassos i que no es reforcin els tòpics urbans com ara: “només s'està ajudant els immigrants”.
- Desenvolupar projectes que potenciïn les **relacions interculturals en el món juvenil** (el reconeixement mutu, la construcció de referents comuns, la identificació amb el territori i una cultura pública comuna), però respectant la diversitat etnocultural.

- Entendre el **procés intercultural té una projecció a llarg termini**. S'ha de treballar perquè les actuacions puntuals (com les jornades o festes interculturals) siguin eines per crear processos i sinèrgies més extensos.
- Promoure **espais locals de trobada entre els col·lectius autòctons i immigrants** joves amb la finalitat de fomentar la interacció intercultural, la innovació de noves formes de sociabilitat i d'intercanvi. Un programa diversificat no vol dir només donar possibilitats a tots els col·lectius d'organitzar les seves activitats, sinó de **crear activitats que neixin de projectes comuns**.
- Fomentar la creació i/o la consolidació d'**espais compartits de proximitat** com a llocs naturals d'inclusió, de negociació d'identitats locals i transnacionals i de construcció de referències compartides.
- Iniciar accions i projectes de **sensibilització i lluita contra el racisme i la xenofòbia**, promovent el respecte i l'acceptació de la diversitat per part de tota la ciutadania. La ignorància i els prejudicis de la població poden ser obstacles per a la integració i el desenvolupament de les persones joves de les diferents comunitats culturals. L'educació en la tolerància i en la convivència és una prioritat perquè la gent jove de tots els orígens pugui participar plenament en la vida social, econòmica, política i cultural de Catalunya.
- Instaurar una política de comunicació que faciliti la transmissió d'informacions certes, objectives i contrastades per **contrastar les percepcions negatives** o els estereotips, com són els "falsos rumors".

- Impulsar la formació en competències interculturals a tots els i les agents de les polítiques de joventut (professionals, membres d'entitats juvenils, treballadors i treballadores dels equipaments juvenils...).

Idees clau:

- **Principi d'igualtat** entre els grups, en lloc d'una estratègia del grup majoritari per integrar una minoria.
- **Terreny comú entre les comunitats** copsant allò que comparteixen, més enllà dels punts de vista fragmentats.
- **Diversitat interna de les diferents comunitats i col·lectius**, en lloc de visions i representacions úniques basades en el factor ètnic o nacional.
- **Qualitat i temps adequat per al desenvolupament dels processos i l'assoliment veritable dels objectius**, en lloc de privilegiar la velocitat i l'eficiència.
- **Normalització de la diversitat**, tenint-la en compte en totes les dimensions de les accions quotidianes.

7. Sobre les competències interculturals i la formació dels diferents agents que treballen en polítiques de joventut

7.1. Què són les competències interculturals i quines són?

Fins ara hem donat algunes claus metodològiques i tècniques per diagnosticar la realitat, i planificar i realitzar polítiques de joventut tenint en compte la perspectiva intercultural.

Però no hem d'oblidar que la implementació de les polítiques de joventut la realitzen persones, professionals de les polítiques de joventut: tècnics, informadors, dinamitzadors. Moltes d'aquestes persones troben una realitat nova o desconeguda i sovint senten que els falten eines personals i professionals per abordar-les. Els i les professionals que interactuen amb persones d'altres cultures han d'aprendre a fer front a possibles dificultats de comunicació i de relació amb aquestes altres persones. És el que anomenem el desenvolupament de les pròpies competències interculturals: és a dir, les habilitats i les actituds per comunicar-se i relacionar-se amb persones que tenen altres referents culturals.

Competència intercultural: és la capacitat d'analitzar, entendre i saber com interactuar i gestionar les relacions en situacions de contacte entre persones i grups portadors de cultures diferents, aplicant aquests coneixements i habilitats en situacions rellevants. Amb el desenvolupament d'aquestes competències es millora la nostra feina com a professionals ja que incrementem les nostres capacitats de relació i de comunicació.

Per potenciar les competències interculturals dels i de les professionals que atenen joves d'orígens culturals diversos o que treballen en contextos multiculturals cal:

A. Coneixement bàsic de la pròpia cultura i de les cultures alienes

- **Conèixer la diversitat cultural** de la gent jove del territori on es desenvolupen les polítiques. Tenir informació i coneixements bàsics sobre les cultures d'origen d'aquests i d'aquestes joves (per exemple: sobre la cultura gitana, sobre els països d'origen de les persones joves immigrants...).
- **Comprendre i relativitzar** les normes, els valors i les actituds de la pròpia cultura.

Per entendre els altres, primer cal observar-se un mateix i ser capaç de distanciar-se del propi sistema de valors, que moltes vegades funciona de manera subconscient. Distanciar-se o descentrar-se de la pròpia cultura (Cohen-Emerique, 1999) per tal

Establir una llengua comuna, el català, com una forma a través de la qual comunicar-se

d'aconseguir “relativitzar els punts de vista, poder assolir certa neutralitat cultural que no és sinònim de negació de la pròpia identitat sinó que, al contrari, suposa un reconeixement del control sobre la pròpia identitat”.

- Ser conscients que les **diferències culturals** i les diferents situacions administratives de les persones estrangeres poden influir en les relacions entre les persones, entre la gent jove i l'Administració i el seu personal tècnic.
- Treballar perquè aquests coneixements bàsics no només siguin fruit de la teoria sinó del **diàleg directe** amb aquests col·lectius joves.

B. Millora de la comunicació en situacions interculturals

- **Comprensió dels processos interculturals.** Conèixer i comprendre com les interaccions que es produeixen amb persones de cultures diferents poden influir en les vides de les persones joves en el territori i en la comunicació entre col·lectius.
- Establir una **llengua comuna**, el català, com una forma a través de la qual comunicar-se.

“ ... només a través del coneixement i l'ús de la llengua d'un país es pot copsar la seva naturalesa real, es pot produir el reconeixement mutu entre els que pretenen comunicar-se. Et parlo en aquesta llengua perquè et reconec com a proper i no t'excloc, jo et parlo en la teva llengua perquè vull formar part d'aquest tot”, Najat el Hachmi (2008). Per millorar la comunicació també és útil conèixer altres llengües que poden

facilitar la comprensió i la transmissió dels missatges i, sobretot, respectar i valorar la llengua dels altres.

- Desenvolupar la **capacitat de metacomunicació**, és a dir, en una situació de comunicació, la comprensió dels significats més enllà de les paraules. Entre les persones que pertanyen a un mateix grup o col·lectiu (família, feina, grup d'amics, persones d'una mateixa cultura...) existeixen una sèrie de suposicions i codis que no es verbalitzen i que ens ajuden a comunicar-nos sense haver d'explicar-ho tot. Per això, sovint, la comunicació, per molts esforços que fem i encara que no hi hagi dificultats lingüístiques, no és del tot efectiva. Convé ser conscients d'aquestes diferències i desenvolupar la **capacitat d'empatia** i d'adaptar-se a diferents hàbits de comunicació.
- Tenir **bona voluntat** per arribar a un resultat. Tota conducta (verbal, tonal, postural...) és comunicació i cal treballar-la. Cal elaborar estratègies per interactuar de manera més eficient amb joves de diferents cultures.
- Una òptima comunicació s'ha de basar en el **principi d'igualtat** entre les persones. El tractament i la relació entre l'Administració i els joves de diferents cultures no es pot basar en el fet que com a professional sóc de la cultura majoritària i el jove o la jove pertany a una cultura minoritària, de la mateixa manera que la relació entre el personal tècnic i les persones joves no es pot basar en la superioritat del tècnic com adult per sobre de la persona jove. Per millorar la comunicació es fa necessari igualar la relació en tots els sentits, que cap de les parts s'imposi a l'altra, creant una atmosfera constructiva.

**Sempre que
sorgeixen
dificultats
o problemes
de relació amb
persones que
tenen referents
culturals diferents
als nostres, no
hem d'atribuir-los
a la cultura**

- Tota comunicació té un aspecte de contingut, però també una altra part relacional. Les **emocions** també formen part dels processos de comunicació intercultural i s'han de saber treballar.
- Cal desenvolupar **recursos i eines**, tant personals com professionals, per millorar la comunicació amb els diferents col·lectius de joves.

C. Competències per a la negociació i la resolució de conflictes

En aquest apartat voldríem precisar que, sempre que sorgeixen dificultats o problemes de relació amb persones que tenen referents culturals diferents als nostres, no hem d'atribuir-los a la cultura, ja que moltes d'aquestes dificultats no tenen relació amb el fet de ser d'una altra cultura, sinó amb d'altres qüestions (el caràcter de la persona, qüestions econòmiques...).

Quan les dificultats tenen relació amb la cultura, no només existeixen perquè els altres no coneixen la nostra cultura i manera de fer o no s'adapten a la nostra realitat, sinó que provenen del fet que també els i les professionals de la joventut són portadors de la seva pròpia cultura i sovint pensen, es relacionen i actuen de manera etnocèntrica.

La majoria dels conflictes que han d'abordar els professionals de la joventut no són pròpiament conflictes interculturals encara que les persones o col·lectius tinguin referents culturals diversos. Per això, a continuació, exposem algunes de les recomanacions genèriques de Paco Cascón (2001) per abordar el conflicte.

- **Considerar que el conflicte és positiu i aprofitar-lo:** el conflicte evidencia la riquesa de la nostra societat amb una gran diversitat i pluralitat de persones i col·lectius; pot ser una gran eina per **transformar situacions injustes**; i pot ser un **procés d'aprenentatge** per a totes les parts.
- Entendre que el conflicte no és un moment puntual, sinó que és un procés. L'origen del conflicte rau en el xoc entre les necessitats i els interessos (ideològics, econòmics, socials...) de les diferents parts quan no estan satisfetes. El moment en què el conflicte es fa evident i esclata és un mal moment per intentar resoldre'l.
- Intervenir en el conflicte quan està en les primeres fases per analitzar-lo i gestionar-lo amb calma. Algunes maneres de treballar-ho és a través de **generar un ambient d'estima i confiança**. Cal que tothom senti que forma part del grup, que s'hi identifiqui, que se senti valorat i còmode.
- Afavorir la **comunicació verbal i no verbal**, establint codis comuns i escoltant activament.

- Generar **actituds de cooperació** priorititzant assolir els objectius de cada part i valorant molt tenir una bona relació. Es busquen punts en comú sense haver de cedir en allò que és més important per cada part.
- **Analitzar el conflicte** separant les persones involucrades del que és el procés i el problema en si mateix. Per poder entendre un conflicte cal fer l'exercici d'analitzar-lo detalladament: quines són les persones que hi estan involucrades (com hi estan implicades, quina influència hi tenen, etc.), així com entendre què va desencadenar el conflicte, com s'ha desenvolupat i, finalment, veure quines són les postures i les necessitats de cada part (el problema).

Per abordar els conflictes pròpiament interculturals, és a dir, quan es produeixen conflictes de valors per qüestions culturals, recomanen el llibre de Joan Canimas i Francesc Carbonell (2008) *Educació i conflictes interculturals*. Aquesta guia, encara que està centrada en l'àmbit educatiu, ajuda a reflexionar per intervenir quan es produeixen aquest tipus de conflictes. L'enfocament dels conflictes ha de ser un aprenentatge per a la convivència i per a la comprensió de la diversitat del nostre món.

- Prioritzar prendre decisions de consens. Cal trobar **objectius i fites comunes**, i posar-se d'acord en la manera **com es desenvoluparà el procés** i les normes de funcionament i els **rols de cada part**.

7.2. Com desenvolupar les competències interculturals entre els professionals

Per desenvolupar aquestes competències proposem una seqüència d'avaluació, diagnòstic de necessitats formatives, formació i aprenentatge a partir de l'experiència.

A. Diagnòstic de les competències interculturals dels professionals, així com de les necessitats formatives.

Per fer aquest diagnòstic, podem demanar l'ajuda d'una persona externa, un assessor o expert en el tema. Però també podem començar per realitzar una autoavaluació o autoanàlisi de les pròpies competències.

A continuació us proposem alguns ítems, que sense pretendre ser exhaustius, poden ajudar com a guia:

- Coneixement dels col·lectius diferents que han arribat o que viuen al municipi.
- Coneixement de les diferents situacions administratives de les persones joves estrangeres i com influeixen en diferents aspectes de les seves vides.
- Com podem conèixer la diversitat de necessitats i demandes de la població jove.

- Contacte i relació que tenim amb els diferents col·lectius: utilitzen o no els serveis de Joventut i, si ho fan, com els utilitzen; com s'han difós els serveis i recursos que s'ofereixen des de Joventut i si s'han difós en els seus espais de relació; com contrastem si el que s'està oferint els interessa o respon a les seves necessitats.
- Actituds i habilitats que tenim en la comunicació amb les persones que no dominen la nostra llengua, que tenen uns referents culturals diferents als nostres o que vénen d'un altre país. Eines que utilitzem per assegurar-nos que la informació s'ha comprès en els dos sentits.
- Actituds i habilitats per generar relacions de confiança, més enllà de la transmissió d'informació.
- Habilitats per resoldre situacions o dificultats que són producte de les diferències culturals o d'altres factors.
- Estratègies i eines desenvolupades per l'aprenentatge i la interacció intercultural entre totes les persones joves del municipi. També, a nivell intern entre el personal de l'Administració: estratègies de recursos, en l'àmbit formatiu, per potenciar l'aprenentatge intercultural i afrontar i resoldre situacions o problemes interculturals.

B. Formació ajustada al perfil

Depenent del diagnòstic de les competències interculturals, tant personals com professionals, podrem orientar i elaborar les pròpies estratègies formatives. Aquesta formació pot ser de diferents tipus i formats.

- **Autoformació.** Hi ha molts estudis, informes i publicacions que analitzen el tema de la immigració, la diversitat cultural, lingüística, religiosa, la interculturalitat... També hi ha guies i materials pedagògics que proporcionen eines i recursos per treballar la interculturalitat en diferents àmbits. Cercar la bibliografia adient sobre el tema que ens interessa i reflexionar sobre aquestes lectures és una eina formativa a l'abast de totes les persones professionals de la joventut.
- **Formacions especialitzades.** Des de diferents institucions (Secretaria de Joventut, Secretaria per a la Immigració, Escola d'Administració Pública, diputacions, associacions, universitats...) es proposen moltes ofertes formatives sobre aquests àmbits.
- **Formacions a mida.** Si cal una formació específica o que faci referència a un àmbit molt concret, també es poden programar formacions a mida, buscant la institució o la persona experta en la matèria que pugui desenvolupar els continguts requerits. Es poden planificar formacions a mida per a diferents professionals d'un mateix ens públic (per exemple, d'un ajuntament...), o per a professionals que comparteixen una mateixa realitat (tècnics i tècniques de municipis de característiques similars o que formen part d'una mateixa comarca, informadors juvenils, dinamitzadors d'equipaments juvenils...).

La vivència i l'impacte de les pròpies experiències és una font de formació privilegiada per al desenvolupament de les competències interculturals

- **Intercanvi d'experiències** amb altres professionals. Fomentar intercanvis entre professionals de diferents àmbits per aprehendre el seu coneixement de la realitat i la manera d'enfrontar i resoldre les dificultats amb què es topen (per exemple, intercanvis en un mateix municipi entre professionals que treballen amb joves: educadors, tècnics i tècniques d'inserció laboral, mestres, directors d'institut, tècnics de l'Administració, personal de les entitats d'intervenció social...).

O bé, promoure intercanvis d'experiències entre professionals del mateix àmbit: entre tècnics de joventut, entre informadors... per tal de conèixer les experiències que cadascú ha desenvolupat en el seu territori i aprendre tant de les dificultats com dels èxits, alhora que es contrasta la pròpia feina i els dubtes que genera amb altres persones que poden haver tingut experiències similars.

Aquests intercanvis es poden formalitzar a través de jornades d'intercanvis d'experiències, formacions internes entre professionals..., però també poden ser més informals: visites a equipaments, entrevistes amb altres professionals...

C. Aprenentatge a través de l'experiència

La vivència i l'impacte de les pròpies experiències és una font de formació privilegiada per al desenvolupament de les competències interculturals, tant com a professionals com en l'àmbit personal. Amb l'aprenentatge mitjançant l'experiència s'adquireixen coneixements, es treballen i es desenvolupen habilitats i es mobilitzen actituds i valors.

L'important és fer l'esforç per observar i enregistrar allò que succeeix i després crear espais de reflexió

En el desenvolupament de les **polítiques de joventut**, en contextos multiculturals o que tenen per destinataris joves de diferents orígens, com a professionals de joventut podem exercitar **habilitats i tècniques pròpies de les competències interculturals**. L'important és fer l'esforç per observar i enregistrar allò que succeeix i després crear espais de reflexió, per poder desenvolupar alternatives d'actuació i integrar aquests aprenentatges i canvis tant en els individus com en les institucions.

La **reflexió** pot ser individual o en equip, mitjançant l'**avaluació contínua**, i a través d'ella podrem prendre consciència del que ha succeït i generar oportunitats de canvi. Per exemple, descobrir i adonar-se de com funciona un equipament, un projecte o una acció des de la perspectiva intercultural, pot ajudar a replantejar activitats, estratègies de difusió, actituds més acollidores...

En etapes inicials de desenvolupament de projectes interculturals, o si identifiquem dificultats o situacions que no sabem com resoldre, podem demanar assessorament, orientació i/o supervisió a altres **professionals externs** (professionals de l'àmbit de la immigració, mediadors culturals, tècnics d'interculturalitat, professionals i empreses de coaching).

D. Avaluació de l'aprenentatge i de les competències desenvolupades

Per avaluar l'adquisició de competències interculturals desenvolupades per part del personal tècnic de joventut (tant els coneixement, com les habilitats i actituds) hauríem de poder ser capaços de valorar si hi ha hagut una incorporació d'allò que s'ha après, si sabem aplicar aquests nous coneixements i habilitats a situacions i contextos nous.

Per tant, cal avaluar:

- Si sabem aplicar aquest coneixement per interpretar i comprendre la realitat.
- Si coneixem i sabem seleccionar l'estratègia o l'esquema d'actuació apropiat.
- Si sabem respondre a la situació o al problema.

Si les competències s'han treballat en una acció formativa, l'avaluació de la seva adquisició la podem fer en l'àmbit més teòric, analitzant i resolent casos o exercicis pràctics.

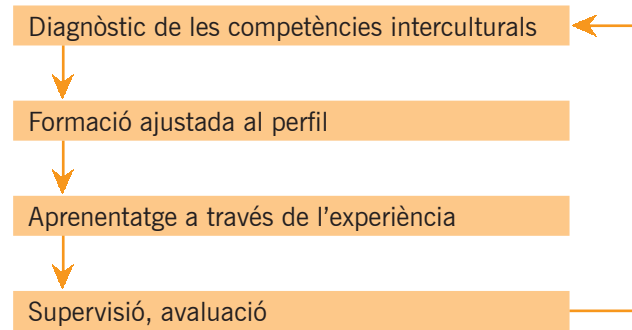
Si l'aprenentatge s'ha fet a través de l'experiència, l'avaluació s'ha de fer a partir de l'anàlisi de la seva aplicació a situacions o problemes reals.

Aquesta reflexió i avaluació de les competències interculturals ha de permetre:

- Ser conscients de tot allò que s'ha après per incorporar-ho i aplicar-ho en la tasca quotidiana.
- Identificar clarament els temes, els aspectes o les dificultats pendents de desenvolupar i treballar.

A partir de l'avaluació, es podran tornar a planificar noves accions i estratègies formatives per tal de desenvolupar aquestes competències, tan necessàries en els contextos de diversitat cultural en què es desenvolupen les polítiques de joventut.

8. Bibliografia

- Bauman, Zygmunt. (2006). *Confianza y temor en la ciudad. Vivir con extranjeros*. Barcelona: Arcadia.
- Canimas, Joan i Carbonell, Francesc. (2008). *Educació i conflictes interculturals (primum non nocere)*. Vic: Eumo Editorial.
- Camilleri et Margalit Cohen-Emerique. (2000). *Chocs de cultures: concepts et enjeux pratiques de l'interculturel*. Éditions l'Harmattan, París.
- Cascón, Paco. (2001). *Educación en y para el conflicto*. Càtedra Unesco sobre Paz y Derechos Humanos, Bellaterra.
- Cohen-Emerique, M. (1999). "La négociation/médiation interculturelle", a: *Vie sociale*, núm. 2 (68 p.), Paris.
- Cohen-Emerique, M. (2000). "L'approche interculturelle auprès des migrants", a: *L'intervention culturelle*, Legault G. (Dir) Gaëtan Morin éditeur, Montréal, p.161-185.
- CTESC. (2008). *Immigració i mercat de treball a Catalunya*. Generalitat de Catalunya: Consell del Treball, Econòmic i Social.

Domingo, Andreu; Bayona, Jordi, i Brancós, Inés. (2002). *Migracions internacionals i població jove de nacionalitat estrangera a Catalunya*. Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Joventut, Col·lecció *Estudis*, núm. 7.

El Hachmi, Najat. (2008). "Pròleg", a: *El català llengua comuna*. Material de la Plataforma per la llengua.

Fauria, Carmen. (2002). "Societat, cultura i cultures", a: Norbert Bilbeny (ed.) *Per una ètica intercultural: reflexions interdisciplinàries*. Barcelona: Mediterrània; Fundació Jaume Bofill, 2002.

Feixa, C. (2006). *Jóvenes "latinos" en Barcelona. Espacio público y cultura urbana*. Barcelona: Anthropos.

Fundación Secretariado Gitano. (2007). *Retos en los contextos multiculturales. Competencias interculturales y resolución de conflictos*. Madrid: Fundación Secretariado Gitano.

Giménez, Carlos. (2005). "Convivencia: conceptualización y sugerencias para la praxis", a: Puntos de vista: *Cuadernos del Observatorio de las Migraciones y la Convivencia Intercultural de la Ciudad de Madrid*.

Hannoun, H. (1992). *Els ghettos a l'escola. Per una educació intercultural*. Vic: Eumo Editorial.

Larios, Maria Jesús, i Nadal, Mònica. (2008). *L'estat de la immigració a Catalunya. Anuari 2007*. Barcelona, Fundació Jaume Bofill i Editorial Mediterrània.

Maalouf, Amin. (1999). *Les identitats que maten. Per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: Edicions la Campana.

Maila, Joseph; Roque, M. Àngels. (2001). *Els Reptes de la interculturalitat a la Mediterrània*. Barcelona: Proa; Institut Català de la Mediterrània.

Malgesini, Graciela, y Giménez Romero, Carlos. (2000). *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: La Catarata.

Migration Policy Group. (2004). *Manual sobre integració per a responsables de l'elaboració de polítiques i professionals*. Comissió Europea, Comunitats Europees. http://europa.eu.int/comme/justice_home

Moreras, Jordi. "Cultures en trànsit", a: *Quaderns de serveis socials*. Barcelona: Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona, núm. 17, 2000.

Nadal, Mònica; Oliveres, Rosa, i Alegre, Miquel Àngel. (2002). *Les actuacions municipals a Catalunya en l'àmbit de la immigració*. Barcelona: Finestra Oberta, Fundació Bofill.

Nash, M.; Tello, R. i Benach, N. (Eds). *Inmigración, género y espacios urbanos. Los retos de la diversidad*. Barcelona: Edicions Bellaterra.

Pàmies, Jordi. (2008). *Identitat, integració i escola: joves d'origen marroquí a la perifèria de Barcelona*. Generalitat de Catalunya, Secretaria de Joventut: Col·lecció Aportacions; 32.

San Roman, Teresa. (1996). *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*. Barcelona: Editorial Tecnos.

Sánchez Aroca, Montse (dir.). (2005). *Estudi sobre la població gitana a Catalunya*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés. Departament de Benestar i Família.

Serracant, Pau; Brunet, David. (2002). *L'anàlisi de la realitat juvenil*. Barcelona: Secretaria General de Joventut, Col·lecció Sinergia.

Solère-Queval. (1994). "L'intégration scolaire des enfants et adolescents handicapés: una question "transversale", a: *Revue de Recherches en Éducation*, núm.12.

Suárez-Orozco, C.; Suárez-Orozco, M. (2003). *La infancia de la inmigración*. Madrid: Ediciones Morata.

Trepat, Eduard, i Vilaseca, Anna. (2008). *Ruralitat i immigració. La integració de les persones immigrades en el món rural català*. Lleida: Fundació Món Rural.

VVAA. (2005). *Trayectorias positivas de inserción laboral de las personas de procedencia extracomunitaria en España*. Agrupación de Desarrollo Nexos.

VVAA Equip de Recerca EPC. (2002). *Participació i immigració en espais urbans de relació*. Barcelona: Associació Eco-Concern Innovació Social, *Fundació Jaume Bofill*.

Congrés Internacional sobre l'Acollida de les Persones Nouvingudes. Generalitat de Catalunya. Secretaria per a la Immigració, març 2009.

9. Recursos web

Anàlisi de la realitat juvenil

Institut d'Estadística de Catalunya

<http://www.idescat.cat>

Recull de materials sobre el fet migratori. Fundació Jaume Bofill

<http://www.migracat.cat>

Legislació

Ministeri de l'Interior

<http://www.mir.es>

Ministeri de Treball i Assumptes Socials

<http://www.mtas.es>

Ministeri d'Assumptes Exteriors i Cooperació

<http://www.mae.es>

Col·legi d'Advocats de Saragossa

<http://www.reicaz.es>

Informacions i recursos jurídics d'interculturalitat i drets humans

<http://www.intermigra.info/extranjeria/index.php>

<http://www.bcn.cat/novaciudadania/>

Assessorament jurídic

Associació d'Ajuda Mútua als Immigrants (AMIC). UGT

<http://www.associacioamic.com/>

Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers (CITE). CCOO

<http://conc.ccoo.cat/cite/>

Acollida

Web d'acollida de la Generalitat de Catalunya

<http://www.acollida.gencat.cat>

Fundació Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats (ACSAR)

<http://www.fundacioacsar.org>

Competències interculturals i resolució de conflictes

Educació per la pau i convivència als centres educatius. Escola de cultura de pau

<http://escolapau.uab.cat/convivencia/>

Recursos per treballar la interculturalitat a l'educació, tallers amb infants i joves

<http://www.edualter.org>

<http://www.aulaintercultural.org>

<http://www.unescocat.cat>

<http://www.fundaciocandel.org>

Educació en valors

Xarxa d'organitzacions i institucions. Espai d'intercanvi i reflexió conjunta d'educació en valors

www.senderi.org

Sergi. Fundació Servei Gironí de Pedagogia Social. Recursos formatius per a professionals

<http://www.fundaciosergi.org/>

Poble Gitano

Federació d'Associacions Gitanes de Catalunya

<http://www.fagic.org>

Fundación Secretariado Gitano

<http://www.gitanos.org/>

Asociación de Enseñantes con Gitanos

<http://www.pangea.org/aecgit/>

Unión Romani

<http://www.unionromani.org>

Materials per treballar els prejudicis contra els gitans

<http://www.gitanos.org/conocelos/web/>

Altres materials per treballar la interculturalitat

Documents i recursos europeus sobre migracions i minories ètniques
<http://selene.uab.es/ce-documentacio-europea/ue/tem-migracions.htm>

Sos Racisme. Actualitat i temes de denúncia
<http://www.sosracisme.org/>

Mugak. Observatorio de la Diversidad
<http://medios.mugak.eu/gunea/obsmedios/mor/inf>

Generalitat de Catalunya

Secretaria per a la Immigració
<http://www.gencat.cat/benestar/societat/convivencia/immigracio/index.htm>

Congressos, actes i formació de la Secretaria per a la Immigració
<http://www.agendaimmigracio.cat>

Pacte Nacional per a la Immigració
http://www.gencat.cat/benestar/immi/pdf/document_final.pdf

Secretaria de Joventut. Interculturalitat
<http://www20.gencat.cat/portal/site/Joventut>

Recursos per treballar interculturalitat. Educació en el lleure. Materials de la Secretaria de Joventut

Guia Sinergia. Immigració i lleure: orientacions per a l'acció

<http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/sinergia5.pdf>

Tangram. Set elements per fer esplai i escoltisme des de la interculturalitat.

<http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Tangram.pdf>

Xarranca. Jocs per a l'aprenentatge del català oral per a nous nadius

<http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/xarranca.pdf>

Sanduk. Guia per a la formació dels educadors i de les educadores en interculturalitat i immigració.

Diversitat. Cançons, danses... activitats i recursos per a la convivència en la diversitat

www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Publicacions/Col_Altres/diversitat_0.pdf

COL·LECCIÓ DE GUIES PRÀCTIQUES

SineRGI_A 9

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut

